



VITENSKAPELIG
HØYSKOLE

Norwegian School of
Theology, Religion and Society

La oss synge om sårbarheten

En analyse av sanger brukt i konfirmantarbeidet med henblikk på sårbarhet



Gunn Alfhild Waage Austad

Veileder

Førsteamanuensis Kristin Graff-Kallevåg

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn,

AVH5045: Erfaringsbasert master i kirkelig undervisning

15 ECTS, Vårsemesteret 2023

Antall ord: 11876



Forord

Takk til Kristin for fantastisk veiledning! Takk for din tydelighet, dine kloke ord og ditt engasjement. Jeg kommer til å savne veiledningstimene med deg!

Takk til Kristin og Sigrid for utrolig fine studieår! Takk for kjekke lunsjvtaler og felles veiledningstimer. Takk også for at dere gjentatte ganger har fått meg på riktig T-bane, tog og diverse fremkomstmidler. Jeg kunne ikke klart meg i storbyen uten dere!

Takk til Gro Helen for alle de årene du har holdt ut med meg på diverse studieplasser! Det har vært så gøy å studere sammen med deg, og du er også en stødig reisekompanjong for ei som ikke har retningsans.

Takk til mamma for at du alltid har tro på meg! Takk for alt du har lært meg om livet. Takk for all hjelp for at logistikken skal gå opp. Du er det varmeste, rauseste menneske jeg kjenner. Jeg er så uendelig glad i deg og du er et stort forbilde for meg.

Takk til Patrick og Karoline for nydelig forsidebilde! Takk for all hjelp i hus og heim. Jeg er evig takknemlig og veldig glad i dere.

Takk til elskede Ingelinn! Du er mitt hjerte og mitt livs største under! Mamma elsker deg! Takk for at du har vært så utrolig tålmodig i denne tiden mamma har skrevet avhandling!

Takk til Eivind, min trofaste klippe og beste venn! Denne avhandlingen hadde aldri blitt ferdig uten din tålmodighet og hjelp. Du har styrt heimen med stødig hånd, lest korrektur når du egentlig ikke har hatt tid til det. Du har heiet meg helt fram, og vært verdens mest tålmodige mann. Jeg elsker deg!

«Men jeg setter min lit til din miskunnhet. Mitt hjerte skal fryde seg i din frelse. Jeg vil lovsynge Herren, for han har gjort vel imot meg»

Salme 13:6

Sammendrag

I denne masteravhandlingen tar jeg utgangspunkt i et utvalg salmer fra Den Norske Kirkes salmebok som brukes i konfirmantarbeidet og undersøker disse med vekt på sårbarhet. Med dette som bakteppe har jeg valgt følgende problemstilling:

Hvilken forståelse av sårbarhet kommer til uttrykk i et utvalg salmer brukt i Den Norske Kirke?

Jeg analyserer tolv salmetekster med vekt på sårbarhet. Som teori bruker jeg det Engedal kaller «den relasjonelle veven», der sårbarheten undersøkes gjennom fire dimensjoner som er gjensidig avhengige av hverandre og holdes oppe gjennom vår relasjon til Gud.

Som metode bruker jeg tematisk innholdsanalyse, som legger vekt på meningsinnholdet som direkte og indirekte uttrykkes i tekstene. Engedals dimensjoner er mine analysekategorier.

Analysen viser at sårbarheten kommer både direkte og indirekte frem i tekstene og uttrykkes gjennom konkrete og abstrakte begreper. Samtidig fremstår den som allmenn og en naturlig del av livet, som gjør at den kan forstås som et fellesmenneskelig grunnvilkår. I tillegg fremstår den som en ressurs som hjelper oss gjennom problemer og skaper trygghet og relasjoner. Mange av tekstene kan plasseres innenfor flere av dimensjonene, som også betyr at analysen i stor grad avhenger av hvordan vi selv tolker deres meningsinnhold.

I drøftingen ser jeg på at sårbarheten forstås som et menneskelig grunnvilkår samtidig som den kan være en ressurs. I tillegg finner jeg ingen sårbarhet i forhold til klima og miljø i noen av tekstene. Alt dette drøftes også i relasjon til ungdommenes livstolkning og livsmestring.

Noe av målet med avhandlingen er å undersøke i hvilken grad salmene konfirmantene møter i kirken har et meningsinnhold som oppleves som relevant og om de samtidig kan være til hjelp for dem i møte med egen sårbarhet og verden de lever i.

Forkortelser

TOP	Trosopplæringsplanen «Gud gir - Vi deler»
N2013	Den norske kirkes salmebok revidert 2013
DNK	Den Norske Kirke
GT	Det Gamle Testamentet
NT	Det Nye Testamentet

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning.....	1
1.1.	Tema og motivasjon for oppgaven	1
1.2.	Problemstilling.....	2
1.3.	Materiale	2
1.4.	Metode	4
1.5.	Kort om teori	4
1.6.	Forskerrollen.....	5
1.7.	Disposisjon	5
2.	Teori	5
2.1.	Sårbarhetsbegrepet.....	5
2.2.	Engedals perspektiv på sårbarhet	7
2.2.1.	Den relasjonelle veven	8
2.2.1.1.	Relasjon til naturen.....	8
2.2.1.2.	Relasjonen til medmennesket.....	9
2.2.1.3.	Relasjonen til fellesskapet.....	10
2.2.1.4.	Selv-relasjonen	10
2.2.2.	«Den relasjonelle veven» og Gud	11
2.3.	Sårbarhet i trosopplæringen.....	12
2.4.	Avslutning teorikapittel	12
3.	Analyse.....	13
3.1.	Forståelse av sårbarhet i tekstene	13
3.1.1.	Relasjonen til naturen.....	13
3.1.2.	Relasjonen til fellesskapet.....	15
3.1.3.	Relasjonen til medmennesket.....	17
3.1.4.	Selv-relasjonen	18
3.2.	Mine funn fra analysen	21
4.	Drøfting	23

4.1.	Innledning til drøftingen	23
4.2.	Sårbarhet som grunnvilkår og ressurs	24
4.3.	Sårbarhet i forhold til klima og miljø	26
4.4.	Avsluttende kommentar	27
5.	Avslutning	28
6.	Litteratur	30
7.	Vedlegg	33
7.1.	Vedlegg 1: Deg være ære	33
7.2.	Vedlegg 2: Som barn i ditt hus	35
7.3.	Vedlegg 3: Through the storms of life	37
7.4.	Vedlegg 4: Når vi undrast	38
7.5.	Vedlegg 5: Det er navnet ditt jeg roper	39
7.6.	Vedlegg 6: Du omgir meg på alle sider	40
7.7.	Vedlegg 7: Lean on me	42
7.8.	Vedlegg 8: Vær meg nær, O Gud	45
7.9.	Vedlegg 9: Fordi han kom og var som morgenrøden	47
7.10.	Vedlegg 10: Jeg løfter mine øyne opp til fjellene	50
7.11.	Vedlegg 11: Gå gjennom byens lange, rette gater	52
7.12.	Vedlegg 12: Må din vei komme deg i møte	53

1. Innledning

1.1. Tema og motivasjon for oppgaven

Betydningen av å være sårbar kan variere fra menneske til menneske gjennom at vi bærer med oss ulike historier. Noe alle har til felles er at vi på ulike måter er utsatt for sårbarhet. Konfirmanttiden inntreffer på et punkt i livet der man ofte kjenner på ulike typer sårbarhet. Å være ung, hormonell og på vei mot voksenlivet kan oppleves som strevsomt for ungdommene, og de har med seg en sårbarhet kirken bør ta på alvor. Trosopplæringsplanen «Gud gir - Vi deler»¹ sier følgende om dette:

En trosopplæring for alle innebærer at barn og ungdom med nedsatt funksjonsevne eller utviklingshemning opplever tilhørighet og får mulighet til aktiv deltagelse i fellesskapet. Dette gjelder også barn og ungdom som ikke har synlige vansker, men som lever i en vanskelig hjemmesituasjon eller har sosiale, psykiske eller kognitive vansker. Dette krever et fellesskap preget av gjensidighet og deltakelse, der alle får utfolde seg som hele mennesker på sin måte. (Kirkerådet, 2010, s. 18-19)

I dette avsnittet løftes fellesskap og tilhørighet frem som sentrale begrep når en snakker om ungdommers deltakelse i kirken. Et fellesskap består av mennesker som har en relasjon til hverandre. I relasjoner kan det oppstå utfordringer som igjen kan skape sårbarhet. Vi kan selv bli såret over det noen gjør, eller ikke gjør, mot oss i tillegg til at vi kan skape sårbarhet hos andre gjennom ulike aspekter av vår atferd. Her vil jeg snakke om sårbarhet som noe iboende, som vi stadig utsettes for og som samtidig henger sammen med våre relasjoner til hverandre. Denne foreløpige definisjonen av sårbarhet vil jeg utdype i oppgavens teoridel.

I min egen religiøsitet, mitt privatliv og som fagperson betyr sangen mye for meg. Den hjelper meg å bearbeide både følelser og erfaringer. Dette har nok bidratt til at jeg er spesielt opptatt av hvilke tekster som brukes i møte med konfirmanter, som også har vært min motivasjon til å ta fatt på denne oppgaven. I arbeidet med konfirmanter, som også innebærer korsang, har jeg erfart at det ikke kun er melodier og rytmer som opptar ungdommene, men at tekstene også betyr noe. Salmer og sanger de møter kan være til hjelp i en sårbar tid, som også gjør at jeg mener det er viktig at tekstene taler sant om livet. Og det er nettopp salmene og sangene jeg vil ta utgangspunkt i når jeg skal formulere oppgavens problemstilling.

¹ Heretter kalt TOP.

1.2. Problemstilling

Med bakgrunn i det jeg har skissert ovenfor har jeg valgt følgende problemstilling:

Hvilken forståelse av sårbarhet kommer til uttrykk i et utvalg salmer brukt i Den Norske Kirke?

Det finnes flere grunner for valget av problemstilling. Jeg opplever sårbarhet som et passende tema til å beskrive virkeligheten som omgir dagens konfirmanter. Gjennom samtaler opplever jeg at konfirmantene uttrykker en sårbarhet i forhold til seg selv og sine jevnaldrende. Samtalene fokuserer også på at kirken er et sted de kan føle seg sett og tatt på alvor. Dette ser jeg og i sammenheng med musikk, som er en viktig kanal der ungdommene kan uttrykke seg og forstå sin egen identitet i forhold til omgivelsene. Jeg lurer på om tekstene de møter i kirken rommer en sårbarhet de kan relatere seg til? Flere sanger i salmeboka ble skrevet lenge før ungdommene ble født, som også reiser spørsmålet om de fremdeles er dagsaktuelle? I avhandlingen legger jeg til grunn en forståelse av begrepet sårbarhet slik jeg finner den hos Leif Gunnar Engedal i artikkelen «Når ansikt åpner seg» fra 2015. Sårbarheten er uløselig knyttet sammen med vår eksistens og virker som et grunnvilkår gjennom hele vår livssyklus. Vår eksistens åpnes også for gode erfaringer gjennom sårbarheten, som også muliggjør relasjoner, tilhørighet og fellesskap. Samtidig gjør den oss utsatt for andres svik og forsømmelser. Dette blir også tydeligere gjennom møtet med ungdomstidens utfordringer (Engedal, 2015, s. 103 – 104). Det jeg nå har nevnt er mitt utgangspunkt for å svare på problemstillingen.

1.3. Materiale

Salmene er hentet fra Den norske kirkes salmebok revidert 2013 (N2013). Materialet er fra en uformell undersøkelse der jeg ville finne ut mer om hvilke salmer ulike menigheter innenfor Den Norske Kirke² brukte i konfirmantarbeidet. Jeg kontaktet kateketer, menighetspedagoger og prester innenfor 25 menigheter (også en sjømannskirke) og fikk utfyllende svar på mine spørsmål fra 15 av dem. Bruken av sangene omfattet gudstjenester der konfirmanter medvirket, undervisning, leirer, nattkaféer og konfirmasjonsgudstjenester. Det viste seg at mange sanger

² Heretter kalt DNK.

var sentrale i flere menigheter. Kriteriet for å ta i bruk en sang i analysen var at den måtte brukes i minst to av menighetene. Med dette utgangspunkt la jeg disse sangene til grunn for analysen:

- «Deg være ære³»
- «Som barn i ditt hus»
- «Through the storms of life»
- «Når vi undrast»
- «Det er navnet ditt jeg roper»
- «Du omgir meg på alle sider»
- «Lean on me»
- «Vær meg nær, O Gud»
- «Fordi han kom og var som morgenrøden»
- «Jeg løfter mine øyne opp til fjellene»
- «Gå gjennom byens lange, rette gater»
- «Må din vei komme deg i møte»

I 2004 startet arbeidet med å lage en ny salmebok som en del av gudstjenestereformen i DNK. Reformen ble igangsatt i 2003 etter at kirken i 1990 inviterte menighetene til å komme med innspill til fornyelse av gudstjenestelivet. Salmeboken ble ferdig i 2013 og omtales ofte som N2013. Den inneholder 899 nummererte salmer, 991 om en tar med de bibelske salmer og liturgiske sanger. 535 av dem er videreført fra Norsk salmebok 1985 (NoS) mens 124 er hentet fra Salmer 1997 (S97). 272 av salmene er nye og inkluderer nyskrevne og kjente salmer. N2013 har også vesentlig større sjangerbredde enn tidligere som omfatter gospel, spirituals, lovsanger, viser og salmer fra andre land. Dette vises også gjennom at det for første gang er laget en bok med besifring til de fleste salmene. Det er også tatt større hensyn til kirkens språklige mangfold gjennom inkludering av salmer på de tre samiske språkene og på kvensk. I tillegg finnes det salmer på tysk, engelsk og andre fremmedspråk som synliggjør at kirken er internasjonal og hjelper til med å inkludere alle i norske menigheter. Den har nynorsk tekst på alle salmene og inkluderer Norsk bønnebok fra 2013. Den har også fyldige registre som inkluderer alfabetisk oversikt, inndeling etter tema, sjanger, komponister,

³ Krediteringer ifm salmene står oppført i litteraturlisten og i vedleggene.

tekstforfattere og oversettere, samt rettigheter knyttet til de enkelte salmene. Forfattere, utgivelsesår og annen relevant informasjon om salmene finnes i litteraturlisten og i vedlegget.

1.4. Metode

Jeg vil ta i bruk en tematisk innholdsanalyse, et begrep som kan brukes om alle former for analyse som systematisk tar for seg innholdet i en tekst. Tematisk innholdsanalyse av kvalitativt materiale er mindre opptatt av tall og telling. Det er ikke alltid så viktig å vite hvor mange ganger et begrep dukker opp. Konteksten der begrepet brukes kan være vel så viktig. Det kan også innebære å lete etter informasjon som ligger i det uttalte (Anker, 2020, s. 40). Når jeg nå skal tilnærme meg materialet ved hjelp av en tematisk innholdsanalyse, har jeg valgt å hente analysekategoriene fra Engedals artikkel «Når ansikt åpner seg». Jeg kommer tilbake til og utdyper kategoriene i oppgavens teoridel. I drøftingen vil jeg bruke noen enkeltfunn fra analysen for å gi et utfyllende svar på problemstillingen. Jeg vil deretter bruke materiale fra oppgavens teoridel og annen relevant litteratur som kilder til å undersøke dette videre. I tillegg vil jeg drøfte hvordan funnene kan sees i lys av trosopplæringens mål om å bidra til livstolkning og livsmestring. Dette er relevant da disse aspektene forteller noe om hvordan vi forstår oss selv som mennesker i relasjon til Gud i tillegg til å si noe om hvordan vi møter livet i gode og onde dager, som det står beskrevet i TOP (Kirkerådet, 2010, s. 14).

1.5. Kort om teori

Sårbarhetsbegrepet slik det forstås i dag inngår, ifølge Engedal, som en sentral del av flere ulike faglige diskurser (Engedal, 2015, s. 104). I denne avhandlingen vil jeg bruke teorien Engedal presenterer i artikkelen «Når ansikt åpner seg» som hovedteori. Den faglige konteksten for teorien er primært teologien (Engedal, 2015, s. 104). Den legger til grunn at sårbarheten er uløselig knyttet sammen med vår eksistens, og forbindelsen mellom sårbarhet og relasjoner står sentralt. *Relasjonen til naturen, relasjonen til medmennesket, relasjonen til fellesskapet og selvrelasjonen* er sentrale dimensjoner, som til sammen utgjør det Engedal kaller «den relasjonelle veven». Dimensjonene står i gjensidig avhengighet til hverandre i tillegg til at de er forankret i, og holdes oppe gjennom, menneskets relasjon til Gud (Engedal, 2015, s. 106). Gjennom konfirmantarbeidet ønsker vi at konfirmantene skal se hele sitt liv i nær relasjon til Gud (Kirkerådet, 2010, s. 14). I tillegg er det viktig at ungdommene får ta del i et trygt og positivt fellesskap der de blir akseptert som de er. Dette er blant annet grunnen til at jeg mener Engedals

teori er relevant for min forskning. Jeg kommer tilbake til «den relasjonelle veven» i oppgavens teoridel.

1.6. Forskerrollen

Siden sårbarhet er en del av et menneskeliv, angår det jo også meg personlig. Selv har jeg kjent på hvordan det er å oppleve sykdom på egen kropp, som har gjort og fremdeles gjør meg sårbar på flere måter. Jeg er klar over min spesielle nærhet til sårbarhet som tema, men tror det kan bidra til at jeg ser fortolkningspotensialer i analysen jeg ellers ikke ville sett.

Jeg har alltid elsket musikk og har sunget siden jeg var barn. I løpet av 1990-årene tok jeg utdanning innenfor sang og begynte å jobbe med konfirmanter i kirken i 2014 etter over 25 års erfaring som sanger, pedagog og dirigent. Siden tenårene har jeg brukt musikk i arbeid med barn og unge, som da også påvirker meg i rollen som forsker. Jeg er også klar over at jeg kan lese for mye ut av en tekst jeg har et forhold til. Her vil teorien hjelpe meg med å skape en analytisk distanse til stoffet. Ifølge Pål Repstad kan man oppleve motivasjon og pågangsmot ved å kjenne til miljøet man forsker i, som kan være en fordel i møte med et omfattende og tidkrevende arbeid (Repstad, 1998, s. 39). Min forforståelse, som også aktualiserer Repstads utsagn, handler først og fremst om å bruke tekster jeg allerede har et forhold til.

1.7. Disposisjon

Etter introduksjonskapittelet kommer teoridelen, der jeg beskriver ulike sider av sårbarhetsbegrepet og presenterer teorien jeg har lagt til grunn for avhandlingen. I neste kapittel analyserer jeg de ulike sangtekstene og presenterer mine funn. Deretter kommer drøftingskapittelet, før jeg oppsummerer og kommer med forslag til videre forskning.

2. Teori

2.1. Sårbarhetsbegrepet

Som jeg nevnte i kapittel 1.5 inngår nåtidens sårbarhetsbegrep som en sentral del i flere ulike faglige diskurser (Engedal, 2015, s. 104). Om man googler begrepet vil man finne ulike definisjoner, blant annet fra Store norske leksikon. Her leser vi at sårbarhet handler om hvorvidt belastninger og stress kan ha betydning for noe som er verdifullt for oss. Disse

betydningene kan for eksempel relateres til økonomi, helse, miljø eller livsmestring (Aven, 2023).

Det har lenge eksistert en debatt omkring hvordan en best kan forstå begrepet sårbarhet og hvordan dette relateres til og påvirker våre liv. Et av de viktigste spørsmålene er og har vært hvorvidt begrepet og alt det rommer forstås som en svakhet eller styrke.

I artikkelen «Vulnerability in the arena of strength», skrevet av Kristin Graff-Kallevåg og Sturla J. Stålsett i 2022, undersøkes det hvordan sårbarhet blir tematisert under en serie prekenes holdt i forbindelse med et sportsarrangement. Artikkelen presenterer tre ulike forståelser av sårbarhetsbegrepet, i tillegg til å kommentere at begrepet har fått en ny renessanse innenfor akademien. Ulike tolkninger innenfor filosofi, etikk og teologi kan synes å bevege seg fra et etablert syn, der sårbarhet er noe en skal bekjempe, til et mer flerdimensjonalt syn, der den sårbare tilstanden sees på som et utgangspunkt for etisk refleksjon og menneskelig vekst. Som en konkretisering peker artikkelen på tre ulike forståelser av begrepet. I den første sees sårbarhet på som noe man skal bekjempe, mens det i den andre finnes en aksept for at den er unngåelig. Samtidig ser man etter positive aspekter ved tilstanden i tillegg til å se at det eksisterer flere ulike tilnæringsmåter til sårbarhet. Den tredje tilnærmingen fokuserer på at man ikke kan komme utenom sårbarhet i mennesker og at den også er en forutsetning for vår trivsel og vårt fellesskap med andre (Graff-Kallevåg & Stålsett, 2022, s. 90). Jeg vil nå gå litt nærmere inn på hver av disse tre forståelsene.

Den første forståelsen representerer en «tatt for gitt» holdning som sier at man kan bli såret, oversett eller miste livet. Begrepet tolkes som noe som bør vike til fordel for trygghet, styrke og selvkontroll og blir gjerne forbundet med skyld og skam. Denne forståelsen er vanligst og kalles det konvensjonelle synet. Artikkelen viser til her Robert Goodin, som sier vi blir klar over vårt sosiale ansvar gjennom å oppdage sårbarhet hos andre. Sårbarhet blir her en relasjonell størrelse (Graff-Kallevåg & Stålsett, 2022, s. 90-91).

Den andre forståelsen ser på sårbarheten som uløselig knyttet til menneskers liv. Da tilstanden sees på som permanent kan en si graden og formen sårbarheten fremtrer i kan variere mellom mennesker. Det finnes også en dualisme i tolkningen av begrepet. Det tolkes av enkelte som noe iboende og eksistensielt som står i motsetning til noe situasjonsbetinget, mens andre ser på de statiske i motsetning til de dynamiske sidene ved sårbarheten. De ulike oppfatningene

av begrepets dualitet åpner nå opp for at handlefrihet, mestring og motstandskraft kan sees i sammenheng med sårbarheten, som også anerkjennes som noe konstant. Perspektivet er nå mer nyansert, selv om den ikke nødvendigvis åpner opp for en positiv tolkning av selve sårbarheten (Graff-Kallevåg & Stålsett, 2022, s. 91).

Den tredje forståelsen viser at sårbarhet også innebærer følsomhet, tilknytning og åpenhet, alle viktige egenskaper for handlekraften og for veksten vår. Sårbarheten skal derfor vernes om, fremelskes og omfavnes. Joel Anderson sier at sårbarheten bidrar til å utvikle selvstendigheten vår, mens Judith Butler mener sårbarheten er en viktig forutsetning for handlekraften vår. Slik blir sårbarheten og styrken vår bundet sammen på sammensatte og tvetydige vis (Graff-Kallevåg & Stålsett, 2022, s. 91-92).

Videre vil jeg legge frem Engedals perspektiv på sårbarheten, som er denne avhandlingens teoretiske rammeverk.

2.2. Engedals perspektiv på sårbarhet

Engedal ser på sårbarheten som et fellesmenneskelig grunntrekk i et menneskeliv og viser blant annet til dette bibelverset fra 1. Mos, 1:31: «Gud så på alt det han hadde gjort, og se, det var svært godt». Her mener Engedal at Gud viser at han også vedkjenner seg sårbarheten, noe han omtaler som at «sårbarheten bærer Skaperens signatur» (Engedal, 2015, s. 118). Han viser til den jødiske teologen Abraham Heschel og den kristne teologen Jürgen Moltmann som begge, med forskjellig utgangspunkt, fremstiller at Gud kjenner menneskets lidelse og sårbarhet som om den var sin egen. Heschel peker på at Israels Gud lider og kjemper, og hverken er likegyldig til eller bortvendt fra sitt folk. Gud knytter bånd til sitt folk gjennom å kjempe for og mot dem, et aspekt Heschel kaller for «Guds patos». Man kan derfor si at «Guds Patos» fjerner avstanden mellom Gud og folket, og at dette bidrar til å igangsette kjærligheten. Her vises det også til Jes 57:15: «Så sier han som er høy og opphøyd, han som troner evig, Den hellige er hans navn: I det høye og hellige bor jeg og hos den som er knust og nedbøyd i ånden. Jeg vil gi ånden liv hos dem som er bøyd ned, gi hjertet liv hos dem som er knust». Moltmann oppsummerer en slik gudserfaring på denne måten: «God takes man so seriously that he suffers under the actions of man and can be injured by them» (Engedal, 2015, s. 119). Dette gammeltestamentlige bildet av Gud som er tett på menneskers lidelser og sårbarheter blir, ifølge Moltmann, styrket ytterligere i Den nye pakt ved at Gud blir menneske

i Jesus Kristus. Korset og inkarnasjonen synliggjør en Gud som er i bevegelse ved at Jesus tar på seg menneskers synd og skyld og bygger en bro mellom verden og Gud. Dette viser at sårbarheten ikke er ukjent for Gud, da han selv var et sårbart barn og en korsfestet mann. Slik ser vi at Gud både lider for og med menneskene, han er en medlidende Gud (Engedal, 2015, s. 119-120).

I artikkelen «Når ansikt åpner seg» har Engedal undersøkt betydningen av samspillet mellom sårbarhet og relasjonalitet. Han har gjort en drøfting av dette samspillet med spesiell vekt på relasjon som perspektiv på analysen. Perspektivet egner seg godt til å få frem grunnleggende trekk innenfor teologisk antropologi i tillegg til at det har blitt vurdert som spesielt fruktbart i sammenheng med sårbarhet. For å gi en adekvat analyse som omfatter sårbarhetsbegrepets kompleksitet må en gi en flerdimensjonal tolkning av relasjonalitetsbegrepet. Dette gjør han gjennom å utforske begrepet gjennom fire ulike dimensjoner: *relasjonen til naturen*, *relasjonen til medmennesket*, *relasjonen til fellesskapet* og *selv-relasjonen*. Helheten som disse fire dimensjonene er en del av kaller Engedal «den relasjonelle veven». Innenfor denne «veven» vektlegger de fire dimensjonene gjensidig avhengige, ulike, interagerende og tett sammenvevde aspekter av livsvirkeligheten vår. På samme tid er det en grunnleggende og viktig premiss innenfor teologisk antropologi som sier at vår livsutfoldelse innenfor «den relasjonelle veven» holdes oppe og er forankret gjennom relasjonen vår til Gud (Engedal, 2015, s. 106). Som utgangspunkt for analysen senere i oppgaven vil jeg presentere de fire dimensjonene innenfor «den relasjonelle veven», som også er mine analysekategorier.

2.2.1. Den relasjonelle veven

2.2.1.1. Relasjon til naturen

Gjennom å være «skapt i Guds bilde» (*Imago Dei*)⁴ forankres vår identitetsmessige relasjon til Gud. Dette betyr ikke nødvendigvis at vi forlater «det jordiske» eller inntar en mer «åndelig» form. Adam og Eva er jo, ifølge Bibelen, helt vanlige mennesker som er skapt av moll og jord⁵. Mennesket viser også sin tilhørighet til skaperverket gjennom å ha en sårbar sjel og et dødelig legeme (Engedal 2015, s. 106 – 107). Som en gyllen tråd, som *Imago Dei*, finner mennesket

⁴ Menneskets relasjon til Gud som den mest grunnleggende forankring for identiteten vår markeres gjennom bestemmelsen om at vi er «skapt i Guds bilde» (Engedal, 2015, s. 106).

⁵1. Mos, 2:7

sin plass i den økologiske veven. Menneskets behov for Gud og dets forankring i det skapte utgjør to sider av samme sak. Ifølge Engedal er dette perspektivet helt vesentlig for blant annet å forstå sårbarhet som et grunntrekk i et menneskes liv. Vi må se vår tilstand, se oss selv som innfelt i naturens økosystemer for i det hele tatt å kunne forstå vårt særpreg som menneske (Engedal, 2015, s. 107). Menneskers livsmuligheter rammes når økosystemenes sårbarhet overbelastes og naturmiljøet brytes ned. Dette bevitnes på alle plan fra kultur og ernæring, åndedrett, lek og sansing, til gener og biokjemiske prosesser. Naturens sårbarhet og menneskets sårbarhet trer frem som to sider av samme sak i en sårbarhetsdiskurs med teologisk forankring. Natursyn og menneskesyn er altså uløselig knyttet sammen (Engedal, 2015, s. 107).

2.2.1.2. Relasjonen til medmennesket

Teorien fremhever også møte med «den andre» som grunnleggende for et menneskeliv. Livet kan ikke vokse å bli til uten de ressurser og livsmuligheter som åpner seg i møte med medmennesket. Mennesket kan ikke unngå å bli involvert i den dynamiske forbindelsen mellom omsorg og avvisning, makt og avmakt, avhengighet og sårbarhet når det møter den andres ansikt. Det gis næring til kropp og sjel når ansikt åpner seg mot ansikt i tillit og anerkjennelse (Engedal, 2015, s. 107 - 108). For å drøfte vilkårene for utviklingen av et konstruktivt selvforhold viser Engedal til Jan Olav Henriksen som setter fokus på at lengselen etter å bli anerkjent viser seg å være en avgjørende drivkraft for oss mennesker:

At play in every human is a desire for recognition. This means that behind every attempt to develop a self, there is [...] a desire for recognition by an other, and it is through such recognition that the self can realize itself as a stable form. (Engedal, 2015, s. 108)

Dette blir bekreftet innenfor mye av den psykologiske forskningen, blant annet i *tilknytnings-teorien*. Innenfor denne blir også *sårbarhet*, *relasjonalt* og *tilknytning* forstått som ulike menneskelige grunnfenomener. For å kunne utvikle et bærekraftig selvforhold forutsettes det blant annet omsorg fra andre og et anerkjennende samspill. Dersom dette er mangelfullt tilstede eller ikke eksisterer kan det bli en tung byrde for oss å skulle bære den medfødte sårbarheten vår (Engedal, 2015, s. 108). Som mennesker har vi mulighet til å både vise godhet og respekt ovenfor våre medmennesker, samtidig som vi står i posisjon til å bryte andre ned ved at vi misbruker makt. Engedal viser til ordparene «ansvar og makt» og «avhengighet og sårbarhet» som grunnleggende kjennetegn i menneskets eksistens. Vi står ansikt til ansikt med

sårbarhetens eksistensielle tvetydighet, som er et resultat av denne dobbeltheten (Engedal, 2015, s. 108).

2.2.1.3. Relasjonen til fellesskapet

I denne teorien er altså det personlige møte, ansikt til ansikt, grunnleggende viktig, samtidig som den understreker at «det personlige» møte aldri kun er personlig. Mennesker hører til i ulike fellesskap, som skole, fritidsaktiviteter, hjemmet eller kirken. Alle disse ulike kulturelle konvensjonene og ideologiske tradisjonene er med på å forme oss som mennesker. Vi manøvrerer oss innenfor en felles livsverden, og disse ulike mønstrene vi møter i de diverse fellesskap vi opptrer i påvirker det personlige møte (Engedal, 2015, s. 109). Vår tilknytning til ulike sosiale og ideologiske fellesskap er med på å forme vår oppfattelse av virkeligheten. Det dannes et bilde av «vi» og «de andre», og det former moralske skiller mellom det som er godt og ondt, galt og rett. Engedal påpeker at i et hvert fellesskap, også på trosopplæringens ulike arenaer, kan det skapes miljø der det enten er rom for positiv livsutfoldelse, eller miljø der personer utstøtes eller blir fremmedgjort (Engedal 2015, s. 109). Det er viktig å være oppmerksom i forhold til hvordan sosial dynamikk kan skape problematiske skillelinjer mellom oss mennesker og spesielt de som er unge og sårbare. Å oppleve tilhørighet til en gruppe kan gi en person mye makt som kan brukes til å undertrykke og fortrenge slik at de sårbare individene og gruppene blir rammet. Det finnes flere eksempler, blant annet mennesker som er på flukt, ulike etniske grupper eller personer med funksjonshemninger og andre laster. De mister gjerne tilgangen til ressursene fellesskapet gir gjennom å bli utestengt og marginalisert. Deres sårbarhet blir da utnyttet slik at den blir en byrde for dem å bære. Den sosiokulturelle siden ved det relasjonelle samspillet vil slik få store følger for menneskers helse og livskvalitet (Engedal, 2015, s. 109).

2.2.1.4. Selv-relasjonen

«Mennesket blir virkelig for seg selv gjennom det andres blick. Vi er innvevd i hverandres liv. Alle dimensjonene i den «relasjonelle veven» spiller sammen» (Engedal, 2015, s. 110). Dette betyr at vi utvikler vårt selvbilde ut ifra de erfaringer vi gjør oss i de ulike sosiale sammenhengene vi er en del av. Disse erfaringene blir tilgjengelige for bevisstgjøring og refleksjon i vårt selv-forhold (Engedal, 2015, s. 109). Det ligger en viktig innsikt i erkjennelsen om at mennesket ser seg selv gjennom den andres blick. Slik er også livene våre vevd sammen i den «relasjonelle veven» der alle dimensjonene virker i et samspill med

hverandre. Sårbarheten vår kan også forsterke gode eller vonde opplevelser avhengig av hvordan omgivelsene møter oss. Vårt forhold til oss selv vil også slik bli preget av det som foregår i det relasjonelle og sosiale mellomrommet, samtidig som det kan sette i gang «den indre dialogen» som foregår i alle mennesker når vi møter omgivelsene, mennesker eller tolker ulike former for sanseinntrykk. Gjennom å øke selvtilliten, selvfølelsen og selvrespekten legges også grunnlaget for en god livskvalitet. Dersom en blir møtt med anerkjennelse og respekt vil sårbarheten kunne sette i gang prosesser som styrker selvbildet og gir tillit til egen dømmekraft. Om man ikke blir anerkjent eller tatt på alvor vil sårbarheten istedenfor kunne forsterke de negative sidene ved vår selvfølelse (Engedal, 2015, s. 110).

2.2.2. «Den relasjonelle veven» og Gud

Engedal støtter seg til luthersk skapelsesteologi⁶ i sin forklaring på hvilken måte relasjonen til Gud gjør seg rådende innenfor samhandlingen i «den relasjonelle veven», og hvilken relevans dette har for forståelsen av sårbarhet: «Guds skapende nærvær i verden er skjult, men relasjonen til Gud er like fullt konstituerende for alt som lever og kommer til uttrykk i og gjennom alle de relasjoner og prosesser som bidrar til å opprettholde livet» (Engedal, 2015, s. 111). Det er denne grunnleggende relasjonen mellom Gud og mennesker som stadfestes når den kristne kirke bekjenner troen på den treenige Gud som verdens Skaper (Engedal, 2013, s. 112).

Gudsrelasjonen er annerledes fra alle andre relasjoner vi står i. Det er en ontologisk relasjon som gir liv til alt som lever, og den holder verden oppe. Gudsrelasjonen kan også arte seg som en personlig – eksistensiell relasjon. Dette fordi det hører med til menneskets unike posisjon, som skapt i Guds bilde, å være kalt til å leve i nær *dialogisk* og *personlig* relasjon til Gud. Dette betyr at mennesket, under alle omstendigheter, er avhengig av Gud og at han i sin skapende kjærlighet er ivrig etter å engasjere seg i menneskers liv. Parallelt med at Gud er forbundet med verden som den livskraft som opprettholder alt det skapte, og leder historien mot dens destinasjon, er han også fri og overordnet den verden han selv har skapt. Alt det skapte lever «i» Gud og har sin opprinnelse i Gud. Slik reflekterer verden Guds storslåtte kraft, og er et vitnesbyrd på hans kjærlighet og raushet (Engedal, 2015, s. 112). Dette betyr at dersom Gud er fullstendig involvert i alt liv på jorden, er han heller ikke fremmed for det

⁶ Det teologiske hovedsynspunktet i luthersk skapelsesteologi, slik vi finner det hos Engedal, er også tilstede i andre teologiske tradisjoner som, for eksempel, hos den britiske teologen John Webster (Engedal, 2015, s. 111).

sårbare. Å se Gud selv som sårbar vil, med dette perspektivet, være meningsfullt og, ikke minst, nødvendig. *Inkarnasjonen og korset* gjør sitt til at dette perspektivet radikaliseres og blir kjernen i den kristne forståelsen av Gud (Engedal, 2015, s. 113).

2.3. Sårbarhet i trosopplæringen

Ifølge Engedal åpnes eksistensen vår for gode erfaringer i kraft av den avhengigheten og sårbarheten som kommer ut av det dynamiske relasjonelle samspillet. Livet kan berikes med erfaringer av nærhet, tillit og trøst gjennom vår avhengighet til andre. Sårbarheten åpner da opp for etterlengtede, frigjørende og skapende erfaringer, som gjelder i personlige relasjoner og i møte med omverdenen. Ved å delta i sosiale fellesskap og vise åpenhet mot naturens og kulturens liv kan sårbarheten bli en styrke og bidra til å gi oss gode erfaringer og opplevelser (Engedal, 2015, s. 113 - 114).

Alle som er involvert i trosopplæringen har ansvar for å utvikle en kultur som åpner for å dele sårbarheten med hverandre. Da må det være rom for trygghet, samt sosiale miljøer med trygghetsskapende grenser. I tillegg er det behov for voksenpersoner som formidler en god blanding av trygghet og tydelighet. Ungdom skjuler gjerne egen sårbarhet bak en tøff fasade og problematisk atferd. Hvis en arbeider målbevisst med utviklingen av inkluderende sosiale fellesskap der det er rom for å være fortrolig kan man komme langt. Der er det mulig å reparere ungdommers krenkede sårbarhet, styrke deres selvbilde og overvinne deres eventuelle mistillit (Engedal, 2015, s. 116).

Jeg mener også at det er viktig i trosopplæringen å være med på å skape trygge rom, ikke bare i den forstand at de unge kan vise sin sårbarhet, men også beskyttes mot mulige overgrep og det å bli såret. Gaute Brækken og Elisabeth Torp nevner i artikkelen «Vi vil skape trygge rom» omsorg, anerkjennelse og tydelighet som tre viktige kvaliteter en voksenleder bør inneha. De må også ha nok erfaring slik at de evner å kunne forstå og lese sårbare situasjoner, samt være modige nok til å gripe inn ved behov (Brækken & Torp, 2013, s. 318).

2.4. Avslutning teorikapittel

Nå når teoritilfanget er presentert vil jeg kort skissere veien videre for denne oppgaven. Jeg skal analysere tolv sanger fra N2013 som blir brukt i arbeidet med konfirmanter innenfor ulike menigheter i kirken. Jeg vil deretter bruke Engedals kategorier hentet fra teorien om

«den relasjonelle veven» som analyseverktøy. Videre vil jeg drøfte ulike temaer som kom frem i analysen og sette dem inn i en relevant samfunnsmessig kontekst.

3. Analyse

I denne oppgaven vil jeg analysere de utvalgte sangene ved hjelp av en tematisk innholdsanalyse. Deretter søker jeg å finne svar på problemstillingen min: «Hvilken forståelse av sårbarhet kommer til uttrykk i et utvalg salmer brukt i Den Norske Kirke?» Dette vil jeg blant annet gjøre ved å undersøke hvilke dimensjoner i «den relasjonelle veven» som kommer til uttrykk i de utvalgte salmene: *relasjonen til naturen*, *relasjonen til fellesskapet*, *selvrelasjonen* og *relasjonen til medmennesket*. Disse fire dimensjonene utgjør altså mine analysekategorier. I analysen vil jeg kun sette søkelys på tekstene. Noen av dem uttrykker sårbarheten eksplisitt, som «Når jeg gråter Gud, vær meg nær» mens andre gjør det mer skjult, som «Through the storms of life». I det siste tilfellet ser jeg mer etter tekstens budskap og setter søkelys på det som ikke uttales direkte. Her må jeg være veldig bevisst for ikke å overtolke tekstene. Jeg vil deretter bruke de ulike dimensjonene i «den relasjonelle veven» som en hjelp til å få frem hvilken form for sårbarhet som uttrykkes i sangene.

3.1. Forståelse av sårbarhet i tekstene

3.1.1. Relasjonen til naturen

Gjennom analysen har jeg funnet at noen sanger uttrykker en sårbarhet som kan relateres til naturen ved at døden får et direkte fokus. «Fordi han kom og var som morgenrøden» viser dette eksplisitt flere steder, blant annet i begynnelsen av første vers: «Fordi han kom og var som morgenrøden og brøt Guds taushet og vår angst for døden». I det andre verset nevnes også døden i sammenheng med Jesu soning: «Fordi han bar sitt kors og våre synder slik at hans død vårt nye liv forkynner». I det siste verset uttrykkes det slik: «Fordi en morgen så ham sprengte graven og dødens brodd ble brutt den dag i haven». Døden handler i høyeste grad om vår relasjon til naturen og den endelighet som det å være menneske innebærer. Livet oppstår og tar slutt som en konsekvens av dets tilhørighet til naturens livssyklus.

Døden er også et tema i sangen «Deg være ære», som proklamerer Kristi seier over døden samtidig som den viser at vi får del i seieren. Teksten peker indirekte på vår avhengighet til

Gud, som også er en sårbarhet. Ved at vi har et dødelig legeme trenger vi Gud for å kunne ta del i det evige livet.

I det siste verset på sangen «Når vi undrast» møter vi også døden: «Når vi gløymmer at sjølv døden må gi tapt for dine ord». Dette tolker jeg som at vi noen ganger kan miste håpet vi har i Jesus av syne på grunn av vår frykt for døden. Her ligger også en sårbarhet de fleste kan relatere til eget liv.

I sangen «Through the storms of life» er ordlyden slik i tekstens andre vers: «Through all creation your ways are known. You are the God who`s God alone». *Relasjonen til naturen* vises her gjennom skapelsen. Gud har vist seg som den ene sanne Gud gjennom at han har skapt naturen og dermed hele vårt livsgrunnlag. Vi er derfor totalt avhengige av Gud, da vi lever som en direkte konsekvens av hans nåde og skaperkraft. Denne måten å se *relasjonen til naturen* på gjør den også svært sårbar i form av en forestilling om hvordan det ville vært om ikke Gud hadde skapt alt? Dersom vi også ser nærmere på ordene «your ways» antar vi at det er en betegnelse på Gud og hans skaperverk. I teksten står det at Gud har gjort seg til kjenne gjennom skapelsen. I dette ligger det også som er forutsetning om at vi er skapt til å være på jorden av en grunn. Gud forteller også i GT⁷ om at han skapte mennesket i sitt bilde til å leve i relasjon med ham. Siden alt det skapte har sin opprinnelse fra Gud og han er fullstendig involvert i alt på jorden er han heller ikke fremmed for det sårbare (Engedal, 2015, s. 112).

I sangen «Må din vei komme deg i møte» vises sårbarheten gjennom vår tilknytning til Guds skaperverk: «Må din vei komme deg i møte, vinden alltid være bak din rygg, solens lys leke på ditt kinn, regnet falle vennlig mot din jord. Og må Guds gode hånd verne om deg til vi møtes igjen». Første del av strofen er en bønn om at naturelementene må gi personen det den trenger. Dermed sies det noe implisitt om sårbarhet med henblikk på elementer i naturen som vann, vind og sol. På denne måten peker teksten på menneskets avhengighet av naturen. I siste del av strofen kobles Gud inn med en bønn om at han må passe på individet. Siden strofen følger den første mener jeg teksten implisitt uttrykker at Gud gjennom naturelementene kan verne mennesket.

⁷ 1 Mos 1:27

3.1.2. Relasjonen til fellesskapet

Denne kategorien var ikke representert veldig ofte, men var likevel sterkt tilstede i noen av tekstene. I sangen «Som barn i ditt hus» kommer det kristne fellesskapet tydelig til uttrykk gjennom metaforen «hus». Ordet «Koinonia» (gresk κοινωvία) betyr «fellesskap», og i NT blir dette spesielt brukt om fellesskapet mellom kristne mennesker (Lund, 2020, s. 53). Denne teksten trekker frem viktigheten av et fellesskap der kristne sammen kan finne styrke og kraft i troen på Gud. Et eksempel finner vi i setningen: «Du samler oss nå til bønn og lovsang rundt ditt bord». Her pekes det også indirekte på nattverden som er det kristne fellesskapsmålet. Konfirmasjonstiden er jo en tid hvor ungdommene kan bli kjent med sin lokale menighet og få del i et fellesskap med andre kristne, dele sin tro og ta del i trospraksiser som fellessang, lystenning, bønn og nattverd. Denne sangen peker på at kirken er et sted hvor fellesskapet kan gi styrke til den enkeltes tro og liv. Dette kommer til uttrykk i setningen «der vi kan søke ditt ansikt og du gir oss av din fred». Her sies det at man gjennom å søke Guds ansikt kan få styrket sin egen personlige tro.

I sangen «Når vi undrast» finner vi strofen: «Når vi lengtar etter nærleik sjølv om vi har venner nok». Det er nok flere ungdommer som kan oppleve å være i et fellesskap der man har venner, men samtidig kjenner på følelsen av at det er noe som mangler. Her oppfatter jeg at det er det man savner i fellesskapet som gjør at man kan kjenne på en ensomhet. Det kan hende man savner å samtale om eksistensielle spørsmål knyttet til egen identitet og rolle i verden, eller å ha nære venner man kan være ærlige sammen med. I boken *Generasjon prestasjon* viser Ole Jacob Madsen til kvalitative intervjuer med syv unge voksne fra Norge, Danmark og Sverige, der de svarer på hvordan det oppleves å være ung i dagens samfunn. Undersøkelsen er gjort med henblikk på konsekvensene som kan komme av å kjenne på krav om å prestere til enhver tid, og hvorvidt dette kan føre til depresjon, stress og utmattelse (Madsen, 2018, s. 22-23). Tre av informantene forteller at de har en opplevelse av å ikke kunne være seg selv, i tillegg til at det er lite rom for sårbarhet innenfor de miljøene de ferdes. En av jentene uttaler at det i hennes gjeng ikke er rom for å dele det som er tungt og vanskelig i livet (Madsen, 2018, s. 66).

Videre står det i teksten «Når vi ønskjer oss å leva i ein verdsvid syskenflokk». I dag kan dette tolkes som et ønske om fred og at mennesker skal kunne leve i frihet og harmoni med hverandre. Dette er jo også et dagsaktuelt tema, siden det kommer flere flyktninger fra

Ukraina til Norge. Ungdommene får slik se litt av konsekvensene en krig kan medføre, som nok kan oppleves som skremmende og sårbart for dem.

I samme sangens tredje vers settes det også ord på ulike sårbarheter: «Når vi står der små og redde framfor verdas mørkemakt, når vi ser kor mange harde ord og løgner som blir sagt». Her nevnes sårbarheter som redsel, harde ord og løgner, samt det å føle seg liten i møte med dem. Det står ikke direkte hva man er redd for eller hva disse løgnene er, heller ikke hvem eller hva som er verdens mørkemakt. Det er tekstens tydelige «vi-form» som gjør at jeg kobler den til sårbarhet i *relasjon til fellesskapet*.

Jeg finner også et aspekt av *relasjon til fellesskapet* i sangen «Fordi han kom og var som morgenrøden». Der sier teksten i refrenget: «Så kan vi holde ut i vonde tider, så vet vi Gud er nær selv når vi lider». Refrengets tydelige «vi-form» koblet opp mot begreper som «vonde tider» og «lider» framtrer for meg som en proklamasjon fra et fellesskap av kristne som finner styrke i troen på Gud. Videre i teksten finner vi enda mer som knytter den mot *relasjonen til fellesskapet*. I det første verset finner vi «fordi han var Guds sønn og en av våre», som forteller at Jesus var en av oss og at dermed Gud var i et fellesskap med oss mennesker. Dette utdypes også videre: «og gikk omkring i gater og i gårder», der hans kobling til oss beskrives mer detaljert. Videre står det «fordi han lot de siste bli de første og lot de blinde se og småfolk trøste». Her vises også Jesu evne til å alltid ta parti med de svakeste og sørge for at de utstøtte ble tilgodesett. I tillegg beskrives et av Jesu under, der han gjorde slik at blinde kunne se. Dette utdraget beskriver hvordan Jesus var en del av fellesskapet med oss, i tillegg til at han ønsket å utjevne forskjellene og ta bort de hierarkiske strukturene i samfunnet. Det forsterkes ytterligere i det neste verset: «Fordi han jaget kremmerne fra templet og innbød dem de fromme hadde stemplet». Her vektlegges Jesu evne til å løfte frem de som var utstøtt og ta deres parti mot de selvrettfærdige som hevdet å sitte på sannheten. At han også brydde seg ekstra om barna og holdt dem høyere enn datidens presteskap kommer også tydelig frem i setningen: «fordi han lo når barna sang og danset og spredte liv som prester ikke sanset».

Jeg finner også tegn på fellesskapsaspektet i følgende frase fra sangen «Lean on me»: «So just call on me, brother, when you need a hand. We all need somebody to lean on». For meg tyder ordene «me», «brother» og «we all need» på et fellesskap. Når vi snakker om ordet «me» tenker jeg ikke at det bare er snakk om én, men gjerne flere personer. Ordet kan også tolkes i retning av et fellesskap som gjerne kan være en menighet. Ordet «brother» mener jeg kan

være er et ord som omfatter våre brødre og søstre, og ikke kun den ene. Sårbarheten knyttes opp mot fellesskapet i det teksten poengterer at vi alle trenger noen å lene oss på og at dette er noe man gjerne vil at fellesskapet skal bidra til.

I sangen «Gå gjennom byens lange rette gater» fant jeg tegn på *relasjon til fellesskapet* i det tredje verset: «Blås ny luft over byens torg og gater, du vinterklare sannhets Ånd». Her vises sårbarheten gjennom ordet «ny luft», som et bilde på en litt resignert hverdag. I tillegg brukes kanskje uttrykket «vinterklare sannhets Ånd» som en metafor på at vi og våre omgivelser iblant kan trenge påfyll av nye ideer for å våkne til liv og komme oss ut av våre vanemønstre.

3.1.3. Relasjonen til medmennesket

Denne kategorien fremstår kun innenfor et fåtall av sangene i analysen. «Lean on me» handler om at man trenger noen å støtte seg til når en kjenner seg svak. Teksten forteller også om vår iboende evne til å møte våre medmennesker med godhet og respekt. Refrenget starter med frasen «Lean on me, when you`re not strong». Her uttales det eksplisitt en sårbarhet gjennom at man kan søke støtte hos andre når man ikke føler seg sterk nok. Ordene «styrke» og «svakhet» blir derfor sentralt i hvordan vi forstår sårbarhet i teksten. Dette er spesielt aktuelt i forbindelse med ungdom og psykisk helse, og unge som sliter med angst og depresjoner. Det er også sannsynlig at de vil kunne tolke «when you`re not strong» som en direkte henvendelse og en anerkjennelse av utfordringene de opplever.

Teksten sier ingenting om hvem «me» er, men slik den er skrevet tolker jeg det som en venn. Dette synes jeg kommer tydelig frem i broen: «You just call on me brother, when you need a hand, We all need somebody to lean on, I just might have a problem that you`d understand. We all need somebody to lean on». Ordet «me» står her i sammenheng med ordet «brother». Innenfor det engelske språket blir «brother» ofte brukt som et slangord for venn. Dette forsterker min oppfatning av «me» som et uttrykk for en venn. I broen endres tekstens perspektiv gjennom at det først er «jeg» som tilbyr hjelpen, før synsvinkelen snus gjennom at jeg senere kan trenge hjelpen i retur. Teksten sier derfor egentlig at sårbarhet ikke kun er forbeholdt «den andre», men at den gjelder for alle. Slik jeg leser teksten opplever jeg ikke at «me» kan være Gud, som ikke ville hatt behov for vår hjelp. Da Gud har skapt alt og er allmektig vil behovet for direkte hjelp fra oss ikke eksistere, bortsett fra når vi utfører Guds verk på jorden.

Fokuset på vår neste finnes også i sangen «Det er navnet ditt jeg roper». Her tillegges nestekjærligheten stor vekt gjennom at Jesus på ulike måter spør om jeg vil gjøre noe godt for min neste. Det kommer også frem at dette kan koste meg noe. Spørsmål som stilles er, blant annet, om jeg vil vedkjenne meg Jesu navn og «møte sorg og savn»? Sorg og savn kommer frem som direkte uttalte sårbarheter, samtidig som de kan bli konsekvenser av å følge Jesus. Dette forteller meg at det kan være krevende for ungdommer å ta et klart standpunkt om å følge Jesus, samtidig som sorg og savn kan være uttrykk for noe en må gi avkall på. For ungdommer kan det være viktig å høre til i en gruppe eller et fellesskap. Redselen for å miste tilhørigheten eller venner på grunn av sin tro vil derfor kunne oppleves som sårbart.

Teksten spør også om jeg vil «trosse angst og uro», og tar oss inn i en sårbarhet som er svært aktuell for mange ungdommer. Ifølge myndighetene strever omtrent 20 av 100 barn og unge med psykiske plager, angst og depresjoner som en konsekvens av prestasjonspresset de daglig utsettes for (Madsen, 2018, s. 123). I sangens siste vers endres også fokuset fra at Jesus stiller spørsmål til at jeg nå svarer. Teksten skiller seg også fra de andre sangene i utvalget gjennom å spørre om jeg ønsker å åpne opp for sårbarheten og dermed være til hjelp for min neste. Slik gir teksten oss en utfordring i forhold til hvordan vi ønsker å fremstå for våre medmennesker.

«Gå gjennom byens lange rette gater» har også en kobling til medmennesket i teksten. I det første verset står det «Gå gjennom byens lange, rette gater, du sommerlyse Hellig ånd. Stryk ømt henover slitte, grå fasader, og rør de trette smilebånd». Det sårbare her er knyttet til at det kan være slitsomt å mestre en travel hverdag. Uttrykket «slitte, grå fasader» fremstår som en metafor på mennesker som kanskje prøver å holde fasaden når de egentlig er trøtte og slitne. Dette vises også i uttrykket «trette smilebånd», som kan være mennesker som prøver å være positive selv om de egentlig ikke orker. «Sommerlyse Hellig Ånd» blir en metafor på åndens kraft, som vi alle kan trenge. Teksten handler om mellommenneskelige relasjoner, da jeg opplever at den gir uttrykk for et ønske om at andre skal få det bedre.

3.1.4. Selv-relasjonen

Jeg plasserte ganske mange av sangene innenfor kategorien *selv-relasjonen*. I det andre verset på sangen «Lean on me» står det: «Please swallow your pride if I have things you need to borrow». Jeg mener stolthet er en form for sårbarhet om den er til hinder for å få hjelp når

man har behov for det. For noen mennesker er det vanskelig å be om hjelp. Dette kan være på grunn av at man ikke ønsker å være til bry, men også fordi man kanskje bærer med seg en sterk stolthet som stopper en i forsøket. Vårt selvbilde kan dermed være avgjørende for om vi tør å be om hjelp, eller om vi takker ja hvis noen tilbyr seg.

I sangen «Det er navnet ditt jeg roper» spør Jesus om jeg vil «ta imot meg selv med nåde»? Her handler det om hvordan jeg ser på meg selv. Dette ser jeg i sammenheng med sårbarheter som selvforakt, dårlig selvbilde og føle seg mislykket, da man setter for høye krav til seg selv. I undersøkelsen jeg viste til ovenfor forteller Madsen at samtlige av hans informanter kunne fortelle at de følte seg mislykket og utilstrekkelige (Madsen, 2018, s. 64). Å «ta imot seg selv med nåde» forstår jeg som at vi må være overbærende og akseptere våre begrensninger i tillegg til at vi ikke definerer prestasjonene som utslagsgivende for hvordan vi ser på oss selv.

Sangen «Through the storms of life» er en bønn til Gud som har tittelen som første setning i refrenget. Her oppfatter jeg «livets stormer» som krevende livssituasjoner som gjør oss sårbare. Videre sier teksten at Gud må lede meg til hans lys. Dette kan tolkes ved at jeg har vært i et mørke jeg vil komme ut av. Begrepet «Å leve i mørket» kan bety at vi har det vanskelig og at vi derfor er sårbare. Strofen «give my heart a new song» mener jeg indikerer et behov for en positiv endring i livet. Deretter kommer en bønn om at Gud skal komme med styrke der jeg er svak. For ungdommer tror jeg følelsen av svakhet kan oppstå gjennom å delta i et fellesskap med et ideal man ikke klarer å leve opp til. «By your word, lead me into pastures of peace» tolker jeg som at man signaliserer et behov for fred og ro, som kanskje kommer ut av en tilstand preget av uro. Denne uroen er også en form for sårbarhet, som jeg også ser i sammenheng med uttrykket «storms of life» som jeg har nevnt tidligere. Refrenget avsluttes med «Hold me close, safely rest in your arms» og indikerer et fravær av trygghet man derfor søker etter hos Gud. Denne utryggheten er da en indirekte uttalt sårbarhet.

Første verset sier «You`re my redeemer», som kan oversettes med forløser eller redning. Verset får frem et behov for å bli forløst eller reddet, selv om det ikke fortelles om hva man trenger å bli forløst fra. Derfor vil det være opp til den enkelte å definere dette ut fra sin egen livssituasjon. Dette er også et eksempel på en sårbarhet som indirekte kommer frem i teksten.

Om man ser videre på teksten sier den at Gud er min festning og mitt skjulested. Her er det indirekte snakk om at jeg trenger beskyttelse. Å kjenne på et behov for beskyttelse vil oppleves som sårbart for de fleste av oss.

Videre kommer det frem at Gud er min faste klippe, som tyder på at jeg trenger hans trygghet. Å kjenne på et slikt behov tyder på at man er utrygg og på den måten sårbar. Verset avsluttes med å slå fast at mitt hjertes lengsel er hos Gud. Det kan være mange grunner til å kjenne på lengsel, som jeg her forstår som å lengte etter å være i en nær Gudsrelasjon. Når vi søker noe av eksistensiell verdi kan det oppleves som sårbart hvis vi ikke finner det. Denne lengselen er en sårbarhet vi bærer med oss, da alle opplever å lengte etter noe vi ikke har i løpet av livet.

«Vær meg nær, O Gud» oppfatter jeg som en personlig bønn til Gud. Teksten uttrykker et ønske om at Gud skal være til stede i ulike hverdagslige situasjoner. «Når jeg gråter, Gud, vær meg nær» uttaler et ønske om Guds tilstedeværelse når jeg har det vanskelig. Flere mennesker har problemer med å vise følelser. De vil kanskje heller «holde masken» enn for eksempel å gråte når andre er til stede. Dette er en sårbarhet som kan være tung å bære. Bønn kan i seg selv være et tegn på sårbarhet, fordi en erkjenner et behov for noe større enn seg selv. Ved å søke Gud gjennom bønn vil man stille seg i en spesielt sårbar posisjon. Når vi ber kan det føles som om vi gir bort noe av kontrollen til noe utenfor oss selv, som igjen kan føles sårbart.

Det andre verset i «Når vi undrast» har fokus på valg og ansvar: «Når vi ikkje vågar velje det vi aller djupast vil, når vi fryktar for det ansvaret som vala fører til». Dette kan være vanskelig i ungdomstiden, der man går inn i en fase hvor det stilles andre krav til deg. Det kan være sårbart å ville følge hjertet eller drømmen sin hvis man ser at alle andre velger annerledes. I tillegg kan det være tøft å stilles til ansvar for valgene man tar i en sårbar ungdomstid.

«Jeg løfter mine øyne opp til fjellene»⁸ uttrykker eksplisitt et behov for hjelp, samtidig som den sier at hjelpen finnes hos skaperen: «Jeg løfter mine øyne opp til fjellene, hvor skal min hjelp komme fra? Min hjelp kommer ifra Herren, himmelens og jordens skaper». Å trenge hjelp er noe alle kan relatere til eget liv, selv om teksten ikke sier hvilken hjelp som trengs. Teksten er også rik på naturmetaforer, som nok kan bidra til at sårbarheten vil kunne tolkes i

⁸ Sal 121

relasjonen til naturen. Min forståelse av teksten gjør at jeg mener det er sårbarhet i forbindelse med *selv-relasjonen* som uttrykkes, da det eksplisitt uttales at jeg trenger hjelp.

«Du omgir meg på alle sider»⁹ er en lovsang til Gud. Den er formulert gjennom utsagn som bekrefter Guds nærhet og bruker metaforer fra naturen som bilde på perioder der vi møter motgang. Dette beskrives slik i det første verset: «Når min veg går gjennom tette skodda nær ved bratte stup og djupe vatn». Her er «skodda», «bratte stup» og «djupe vatn» brukt som bilder på hvordan livet kan oppleves. Ordene er også et uttrykk for vår menneskelige sårbarhet. Det andre verset peker på trostvil, som kan oppleves som sårbart for et troende menneske: «Når min tru er svak og motet sviktar, og eg kjenner kalde redslevindar, då veit eg trass alt at du er nær meg. Du har lova vere med kvar ein dag». Her fortelles det at selv om man er svak i troen vil Gud fortsatt være til stede i livet.

I det andre verset på sangen «Gå gjennom byens lage rette gater» står det «Lås porter opp når kveldene blir sene, septembermilde kjærlighet». Her vises sårbarheten gjennom «kveldene blir sene», som kan være et bilde på en hverdag fylt av lange arbeidsdager og mindre tid til å samle krefter. «Septembermilde kjærlighet» kan være en metafor for et ønske om en enklere hverdag eller å få litt ny energi. Verset dreier seg omkring livet vårt, som gjør det naturlig å plassere det under denne kategorien. I det fjerde verset sies det «Kom til oss når vi frykter andres dommer, du vårens yre skapermakt», der sårbarheten kan knyttes til vår frykt og redsel for å mislykkes. «Vårens yre skapermakt» fremstår som en metafor på de gode og konstruktive tankene som kan motvirke angsten og frykten vi strever med.

3.2. Mine funn fra analysen

Jeg fant flere ord i sangene fra analysen som uttrykte sårbarheten direkte. Blant disse er død, frykt, angst, uro, gråt og sorg gode eksempler. Mens enkelte sanger uttrykte en uuttalt form for sårbarhet gjennom fraser som «storms of life» og «not strong», tolket jeg andre sangers innhold i retning av temaer som utrygghet og redsel. Generelt sett mener jeg sårbarheten som kommer frem i disse sangene fremstår nokså abstrakt. Å være redd, ha angst eller trenge hjelp er ord som på en direkte måte er et uttrykk for sårbarhet. Likevel kommer det i flere av tekstene ikke så godt frem hva eller hvorfor man frykter noe. Det eneste ordet som er direkte uttalt i forbindelse med frykt er døden. En abstrakt fremstilling av sårbarhet i tekstene kan nok

⁹ Teksten er basert på Sal 139:5

for enkelte gjøre det vanskelig å relatere dem til sitt eget liv, mens det for andre kan bidra til å åpne opp for å kunne tolke inn sin egen sårbarhet i tekstene. Tolkningen av disse er nok svært avhengig av hvordan hvert enkelt menneske er i stand til å trekke ut mening av sangenes innhold.

Et annet aspekt jeg fant gjennom analysen var at sårbarheten kan forstås som en integrert del av livet og tilværelsen og dermed blir et menneskelig grunnvilkår. Dette eksemplifiseres blant annet i sangen «Når vi undrast» som, gjennom å legge vekt på ordene «når» og «vi» skaper et inntrykk av at sårbarheten forekommer regelmessig samtidig som den gjelder for alle.

Noe jeg også oppdaget i analysen var at sårbarheten i de fleste tekstene ble fremstilt som en ressurs. «Lean on me, when you`re not strong, I`ll be your friend, I`ll help you carry on» er et godt eksempel på dette. Siden jeg ønsker å hjelpe deg gjennom noe vanskelig vil sårbarheten bli en ressurs gjennom at den setter i gang en prosess der man utvikler vennskap og får gode erfaringer selv om man opplever smerte.

Jeg fant også sanger som uttrykte en sårbarhet i forbindelse med *relasjonen til naturen*. Dette er også interessant i forhold til at det var vanskelig å finne spor av dagens sterke engasjement for klima og miljø i tekstene.

Gjennom analysen fant jeg fem sanger som kunne plasseres i kategorien *relasjonen til fellesskapet*, og tre som kunne settes i kategorien *relasjonen til medmennesket*. Disse to mener jeg kan sees litt i sammenheng med hverandre, da begge tar for seg sårbarhet i relasjon til andre mennesker. To av sangene under *relasjonen til medmennesket* plasserte jeg også under kategorien *relasjonen til fellesskapet*, som betyr at det til sammen ble plassert seks sanger under disse kategoriene. Det undret meg litt at det ikke var flere sanger som uttrykte sårbarhet i forbindelse med *relasjonen til fellesskapet* og *relasjonen til medmennesket*. I et kristent menneskesyn er det grunnleggende å se på mennesket som et sosialt vesen og at vi er skapt til å leve i fellesskap med hverandre (Hegstad, 2015, s. 112 - 113). Jeg mener det derfor er viktig at konfirmanter lærer seg kristne sanger som handler om sårbarhet i forbindelse med relasjoner til medmennesket og ulike sosiale fellesskap.

Analysen gjorde at jeg plasserte flest sanger under *selv-relasjonen*. Flere av dem gav inntrykk av en sårbarhet som oppfattes som personlig og som kun eksisterer mellom en selv og Gud.

Gjentatt bruk av ord som «jeg», «meg» og «min» forsterker dette inntrykket i tillegg til at sangene ofte handler om å ta egne valg, frykten for å bli dømt, å oppleve utfordringer og ha behov for hjelp.

Jeg vil ta med meg et par av funnene fra analysen inn i drøftingen. Det første funnet er at tekstene uttrykker sårbarhet som et fellesmenneskelig grunnvilkår, samtidig som jeg opplevde at sårbarheten i flere av tekstene ble fremstilt som en ressurs. Jeg vil også drøfte koblingen mellom sårbarhet og miljø som ikke kom frem i analysen. Dette synes jeg er interessant med tanke på at temaet engasjerer ungdom over hele verden samtidig som det i stor grad setter deres egen livssituasjon og fremtidsutsikter på agendaen.

4. Drøfting

4.1. Innledning til drøftingen

Jeg vil i dette kapittelet drøfte problemstillingen ved å ta utgangspunkt i noen av funnene fra analysen. Problemstillingen spør etter hvilken forståelse av sårbarhet som kommer til uttrykk i et utvalg salmer brukt i DNK.

Analysen viste at sårbarheten ble uttrykt både direkte, gjennom ord som død og frykt, og indirekte, gjennom fraser som «storms of life» og «not strong». Sårbarheten ble fremstilt nokså abstrakt i flere av sangene, som også kan gjøre dem utfordrende å tolke. I tillegg ble den ofte uttrykt som noe allment eller som et fellesmenneskelig grunnvilkår. Sårbarheten ble også i flere av sangene fremstilt som en ressurs som kan skape trygghet og relasjoner.

Kategorien i *relasjonen til naturen* handlet mest om døden og ikke om klimaet eller miljø. Jeg fant også ut at sårbarheten i *relasjonen til medmennesket* kan sees i sammenheng med *relasjonen til fellesskapet*, da disse to kategoriene ofte griper litt inn i hverandre. Samtidig uttrykte mange av sangene en sårbarhet i forhold til *selv-relasjonen*, som kan tyde på at dette gjerne sees som noe personlig i relasjon til Gud og ikke i relasjon til andre mennesker.

Jeg vil ta med meg to av funnene videre inn i drøftingen. Det første handler om at sårbarheten kan forstås som et grunnvilkår samtidig som flere av sangene også viste at den kan være en ressurs. Her bruker jeg artikkelen «Vulnerability in the arena of strength» av Graff-Kallevåg

og Stålsett som teoriperspektiv. Det andre er at ingen salmer, inkludert de jeg plasserte under *relasjonen til naturen*, tok opp klima eller miljø. Jeg vil drøfte disse funnene med utgangspunkt i målene i TOP som handler om å gi hjelp til livstolkning og livsmestring:

Trosopplæringen skal knytte an til barn og unges livssituasjon og formidle troen slik at den dømte kan forstå sitt liv og sin virkelighet i lys av troen på den treenige Gud. Dette kan gi den enkelte erfaringer og språk for å tolke sitt liv og sin fortelling i sammenheng med hvordan Gud handler i og gjennom historien. Kristen livstolkning innebærer å forstå seg selv og tilværelsen i lys av relasjonen til Gud, seg selv, andre mennesker og i forhold til resten av skaperverket. Dette kan gi utrustning til å leve livet i hverdag og høytid, i sorg og glede, i krise og oppbrudd, alene og i fellesskap. Livsmestring handler om å kunne møte livet i gode og onde dager. Å ha tro på egne ressurser og håp for fremtiden. Å være skapt og elsket av Gud gir grunnlag for et slikt håp. (Kirkerådet, 2010 s. 14)

4.2. Sårbarhet som grunnvilkår og ressurs

Gjennom å analysere sangene fra N2013 har jeg sett at sårbarheten som fremkommer i disse uttrykkene som noe som gjelder alle mennesker. Derfor kan vi si at sårbarheten blir fremstilt som et fellesmenneskelig grunnvilkår (Engedal, 2015, s. 103). Samtidig opplevde jeg at de fleste sangene så på sårbarheten som en ressurs. Artikkelen «Vulnerability in the arena of strength» viser som nevnt tidligere til tre ulike forståelser av begrepet, som enten sees på som noe man vil bekjempe, som en del av livet eller som en viktig forutsetning for vår trivsel og fellesskap med andre (Graff-Kallevåg & Stålsett, 2022, s. 90).

Jeg vil bruke sangen «Når vi undrast» som eksempel for å vise hvordan jeg tenker når jeg sier at sårbarheten kan forstås som et fellesmenneskelig grunnvilkår. Kjernen ligger i ordet «når», som på elegant vis uttrykker en åpenbarhet i møte med tekstens innhold. Ordet uttrykker en form for regelmessighet som ikke hadde kommet til syne hvis ordet «om» hadde blitt brukt. I tillegg brukes ordet «vi», som også skaper et inntrykk av at sårbarheten er noe som gjelder for alle. Jeg mener det er viktig at konfirmantene kan se sin egen livsmestring og livstolkning i forhold til noe religiøst. Dette kan blant annet sangene bidra til. I artikkelen ««Å gi de unge noe å leve på?» Livsmestring i Den norske kirkes trosopplæringsarbeid» fra boken *Byggekløss-spiritualitet* siterer artikkelforfatter Marianne Rodriguez Nygaard den amerikanske psykologen Kenneth Pargament som snakker om religiøs mestring. Han omtaler dette som en søken etter noe viktig når man har det tøft gjennom å bruke noe som er hellig. «Det hellige» kan forstås som steder, mennesker, relasjoner og ritualer i tillegg til Gud og det overnaturlige (Rodriguez Nygaard, 2018, s. 165). Et eksempel kan være å bruke kristne sangtekster i møte med vanskelige livssituasjoner der det hellige kan skje i møtet mellom

teksten og den som leser den. I tillegg lagres gjerne sanger vi lærer i barne- og ungdomsårene i minnet vårt og blir på den måten en del av vår menneskelige identitet. Disse sangene vil da på samme måte som deres religiøse innhold kunne bli en viktig kilde til livstolkning og livsmestring.

Som nevnt ovenfor var det forståelsen av sårbarhet som en ressurs som oftest kom til syne i sangene. Dette krever nok at vi tolker tekstene gjennom å søke etter deres meningsinnhold. Jeg vil også her bruke sangen «Når vi undrast» som eksempel, der vi i følgende setning finner flere ulike sårbarheter: «Når vi står der små og redde framfor verdas mørkemakt, når vi ser kor mange harde ord og løgner som blir sagt». Teksten sier ikke hva «verdass mørkemakt» er, men en tolkning kan være den ondskapen ungdommene daglig eksponeres for gjennom ulike sosiale medier. I møte med verden er vi alle sårbare, og sårbarheten kan være tung å bære om vi sitter alene med den. Men den kan også være en ressurs hvis den deles med andre, slik den blir fremstilt i den tredje forståelsen av sårbarhet i artikkelen «Vulnerability in the arena of strength». Denne sier at sårbarheten også innebærer følsomhet, tilknytning og åpenhet, som er viktige egenskaper for vår handlekraft og vekst. Sårbarheten blir da knyttet sammen med styrken vår på tvetydige og sammensatte måter (Graff-Kallevåg & Stålsett, 2022, s. 91-92). Dette mener jeg betyr at vi kan finne trøst og styrke gjennom å gjøre sårbarheten konkret og håndgripelig, og ved å sette ord på den. Gjennom å få omsorg og trøst vil ungdommene også kunne oppleve en større mestringsfølelse som også handler om å gi dem perspektiver i forhold til egen livstolkning og livsmestring. Sårbarheten som kommer frem i denne sangteksten opplever jeg som en ressurs fordi den får frem at man i fellesskap skal møte frykten. Ved å stå sammen i sårbarheten kan man oppleve at en selv og ens relasjoner til andre blir styrket.

Verset på «Når vi undrast» jeg viste til ovenfor avsluttes med strofen «Styrk håpet vårt, Gud, hald fast ved oss, du!». Dette er ikke en bønn om at det vanskelige må forsvinne, men at Gud skal holde oss fast og styrke håpet i møte med krevende livssituasjoner. Uansett i hvilken grad dette faktisk skjer med ungdommene er perspektivet sangen løfter frem en viktig ressurs som kan brukes til bevisstgjøring i forhold til egen livstolkning og livsmestring.

Det samme kan sies om sangen «Vær meg nær, O Gud», som handler om at man ønsker Guds nærvær når man, for eksempel gråter. Samtidig spørres det ikke om Gud kan ta bort det vonde. Teksten får her frem at det er greit å gråte og være sårbar, samtidig som det kan oppleves som fint å kunne kjenne Guds nærvær midt i sårbarheten. Slik kan sårbarheten være

en ressurs fordi man opplever Guds nærvær midt i det vonde. Dette mener jeg viser at sangene kan gi ungdommene håp og trøst og samtidig gi dem hjelp til egen livsmestring.

4.3. Sårbarhet i forhold til klima og miljø

Ungdommer har i dag gode grunner for å være bekymret for effekten av de menneskeskapte klimaendringene. Prognosen fra verdens ledende klimaforskere og FNs klimapanel fastslår at vi kun har fem prosents sjanse til å nå FNs klimamål. Dette innebærer at klimaendringene vil ha ukontrollerte konsekvenser, som igjen vil kunne føre til ekstrem varme i enkelte land og dermed svært krevende forhold (Madsen, 2018, s. 211). Med dette som bakteppe mener jeg det er svært viktig at konfirmantene møter sangtekster der menneskets forhold til skaperverket blir satt på dagsorden. Sangenes tekster kan da bidra til å styrke den sannheten det er at vi som verdensvid kirke, og medmennesker, har et ansvar for jorden og alt liv som vokser på den. Ingen kan gjøre alt, men sammen kan vi utrette store ting. Ved å ha et sterkt daglig fokus på naturvern og klima vil man bidra til å styrke hverdagslige holdninger som igjen skaper endringer som er bra for jorden vår.

Sangen er en viktig del av kirkens kulturelle liv og får stor plass på både gudstjenester og andre kirkelige arrangementer. TOP sier at barn og unge blant annet skal få mulighet til å artikulere glede, klage, tro og tvil gjennom salmer og lovsang. I tillegg skal de få ta del i kirkens diakonale praksis gjennom å vise nestekjærlighet, verne om skaperverket, være et inkluderende fellesskap og kjempe for rettferdighet (Kirkerådet, 2010, s 16). Dette styrker mitt argument om at konfirmantene bør møte sangtekster som har søkelys på skaperverket og menneskets forhold til det. I tillegg sier det noe om at det er grunnlag for å la konfirmantene møte tekster der sammenhengen mellom sårbarhet og miljø kommer tydelig frem. Noen ungdommer kjenner nok på en stor uro over dagens klimautfordringer da dette skaper usikre fremtidsutsikter. I tillegg hviler det et stort ansvar på deres skuldre i form av at de skal overta en verden i krise som de også skal opprettholde og videreføre til neste generasjon. Her er det viktig at ungdommene møter sangtekster som får frem Engedals poeng når han sier at Gud i sin skapende kjærlighet higer etter å engasjere seg i menneskers liv og at han er den livskraft som opprettholder alt det skapte (Engedal, 2015, s. 112). Dette perspektivet kan gi ungdommene styrke og kraft, fremtidshåp og samtidig bidra i forhold til deres livsmestring.

Samtidig kan man også møte andre utfordringer når det kommer til ungdommer og klima. Det finnes også en sårbarhet i å ikke forholde seg til klimaendringene og at noen ungdommer tilsynelatende ikke bryr seg. Dette kan komme av at de ikke føler det har noe med deres hverdag å gjøre og at de derfor ikke klarer å forholde seg til det. Likevel trenger ikke dette å være et uttrykk for at de ikke bryr seg, men kanskje heller at de ferdes i fellesskap der klima og miljø ikke er et tema. I slike tilfeller er det viktig at konfirmantene lærer sanger som peker på at klima og miljø er noe som angår alle, samtidig som de forstår at det kan være et uttrykk for nestekjærlighet å bry seg om skaperverket. Denne innsikten kan bidra til å styrke ungdommens livstolkning gjennom at de ser seg selv og andre mennesker som skapt og elsket av Gud. Dette gir dem også hjelp til egen livsmestring ved at de har noe konkret å navigere livene sine etter. Det siste handler nettopp om å kunne møte livet i gode og onde dager samtidig som de kan få tro på egne ressurser og styrke håpet for fremtiden. Jeg synes det var nokså urovekkende at ingen av sangene i utvalget tok opp at vi har et ansvar for å verne om skaperverket. Tekster som viser at natursyn og menneskesyn er uløselig knyttet sammen vil kunne ha stor betydning for ungdommers livstolkning og hvordan de forstår seg selv som en del av et økosystem (Engedal, 2015, s. 107).

Jeg vil også kort nevne en observasjon fra analysen. Enkelte av sangene brukte naturmetaforer selv om jeg plasserte dem i andre kategorier enn relasjon til naturen. Dermed gir metaforene tekstene et mer abstrakt preg som igjen må tolkes. Det er nok nærliggende at ungdommer lett kan oppfatte en sårbarhet i forhold til naturen, da dette er noe mange er engasjert i og føler på kroppen. Det interessante her er også at denne sårbarheten kanskje egentlig er et uttrykk for en annen type sårbarhet. I kirken kommer også ungdommer med nedsatte kognitive evner som møter det samme tekstmaterialet som de andre. Spørsmålet er da om tekstenes abstrakte preg bidrar til å virke ekskluderende på disse ungdommene som kanskje ikke er i stand til å tolke deres betydning på samme måte som de andre? I forbindelse med en lengre oppgave ville det kunne være interessant å gå videre inn i denne tematikken.

4.4. Avsluttende kommentar

I drøftingen har jeg sett på hvilken sårbarhet som uttrykkes i salmene og fokusert på to av funnene fra analysen. Jeg har sett på sårbarheten som et fellesmenneskelig grunnvilkår og diskutert hvordan den kan komme til uttrykk hos ungdommer i møte med religiøse tekster. I tillegg har jeg vist at sårbarheten i flere av sangene kan tolkes som en ressurs gjennom å deles

med andre samtidig som den kan skape trygghet og relasjoner. Sårbarheten har jeg også satt i sammenheng med klima og miljø og vist hvordan relasjonen til skaperverket etter min mening bør komme til syne gjennom sangene ungdommene møter i kirken. Jeg har også sett på viktigheten av at ungdommene kan relatere seg til tekstenes innhold slik at de kan forstå seg selv i relasjon til skaperverket. Dette kan også brukes til å bevisstgjøre ungdommene i forhold til egen livstolkning og livsmestring. Slik har jeg gitt et utfyllende svar på problemstillingen.

5. Avslutning

I denne avhandlingen har jeg ved hjelp av en tematisk innholdsanalyse undersøkt hvilken forståelse av sårbarhet som kommer til uttrykk i et utvalg salmer brukt i DNK.

Som teoretisk tilfang har jeg brukt Leif Gunnar Engedals beskrivelser av «den relasjonelle veven», der sårbarheten uttrykkes gjennom fire ulike dimensjoner. Ved å bruke disse som kategorier har jeg analysert salmetekstene og sett på hvilken sårbarhet som kommer frem i dem. Tekstene fikk frem flere typer sårbarhet jeg kunne plassere innenfor alle dimensjonene i «den relasjonelle veven», og der den mest fremtredende blant dem var *selv-relasjonen*.

Sentrale funn fra analysen er at sårbarheten fremstår som et fellesmenneskelig grunnvilkår samtidig som den kan være en ressurs. I tillegg fant jeg ut at ingen av salmene tok for seg klima og miljø, selv ikke når de ble kategorisert under *relasjonen til naturen*. Disse funnene brukte jeg også som utgangspunkt for drøftingen, der jeg diskuterte dem med utgangspunkt i målene i TOP som handler om å gi hjelp til livstolkning og livsmestring.

Sårbarhet er et viktig tema fordi det angår oss alle og griper inn i livene våre på ulike måter. Det er viktig å snakke om sårbarhet som noe allment slik at vi kan motvirke forestillingen om at det kun gjelder enkelte grupper i samfunnet eller at det er forbundet med svakhet å være sårbar. Gjennom å vise at alle mennesker uansett kjønn, etnisitet, sosial eller økonomisk status er sårbare, og har det samme behovet for å bli sett og tatt på alvor, kan vi kanskje bidra til å forhindre at å vise sårbarhet kan oppfattes som et tabubelagt tema. En viktig nøkkel blir å være åpne og ærlige med hverandre samtidig som det skapes en toleranse for å kunne dele våre tanker og følelser innenfor et trygt og tolerant fellesskap der alle sees på som likeverdige.

Jeg har også vært inne på temaer som kan være utgangspunkt for videre forskning. Det kunne være interessant å gå dypere inn i hvorvidt enkelte teksters abstraksjonsnivå kan gjøre at de virker ekskluderende på ungdommer som har kognitive vansker eller strever med å tilegne seg kunnskap der man må tolke tekstene ved hjelp av metaforer og andre fremmedord.

6.Litteratur

Anker, T. (2020). *Analyse i praksis: en håndbok for masterstudenter*. Cappelen Damm akademisk.

Aven, T. (2023, 26. januar). Sårbarhet. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/sårbarhet>

Brekken G. & Torp E. (2013). Vi vil skape trygge rom. I L. G. Engedal & B. Lennart Persson & E. Torp (Red.), *Trygge rom, trosopplæring i møte med sårbare og overgrepsutsatte barn og unge*. Verbum.

Engedal, L. G. (2015) Når ansikt åpner seg : sårbarhet som grunnvilkår i kristen livstydning. I *Trosopplæring for alle? Læring, tro og sårbare unge*, redigert av Leif Gunnar Engedal, Tron Fagermoen og Astrid Sandsmark, 103 - 124. IKO-Forlaget/Prismet Bok.

Graff-Kallevåg, K. & Stålsett, S. J. (2022). Vulnerability in the arena of strength: An analysis of Christian sermons in the context of international sporting events. *Studia Theologica - Nordic Journal of Theology*, 2022, 76, 88-104.
<https://doi.org/10.1080/0039338X.2021.1937313>

Händel G. F. (1746), Budry, E. L. (1885) & Fjelberg A. (1947). *Deg være ære*. Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Hegstad, H. (2015). *Gud, verden og håpet: innføring i kristen dogmatikk*. Luther Forlag.

Husvik, W. (1973) & Bibelen etter Sal 121, *Jeg løfter mine øyne opp til fjellene* Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Irsk folketone, Olsen, K. H. (2012), Keltisk, Mørk, H. O. (2005). *Må din vei komme deg i møte*. Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Kirkerådet (2010). *Gud gir - vi deler: plan for trosopplæring i Den Norske Kirke*. Den Norske Kirke, Kirkerådet.

Kirkerådet 2010: KR 41/10. *Gudstjenestereformen - Hovedgudstjenesten - Hoveddokument.*

Den Norske Kirke, Kirkerådet.

https://www.kirken.no/globalassets/kirken.no/migrering/kr_41_10_hoveddokument_hovedgudstjenesten.pdf

Kirkerådet 2011: 07/11. *Gudstjenestereformen - økonomiske og administrative konsekvenser.*

Den Norske Kirke, Kirkerådet.

https://kirken.no/globalassets/kirken.no/migrering/km_7_1_5_11_gudstjenestereformen_admin_og_ekonomiske_konsekvenser.pdf

Lund, A. J. (2020). *Communio digitalis - Ein studie av tre digitale gudstenester i Den norske kyrkja under koronapandemien 2020.* VID vitenskapelige høgskole Stavanger.

Madsen, O. J. (2018). *Generasjon prestasjon: hva er det som feiler oss?* Universitetsforlaget.

Norsk salmebok 2013, menighetsutgave. Eide Forlag.

Norsk salmebok 2013, med besifring: bind I og II. Eide Forlag.

Nygaard, M. R. (2018). «Å gi de unge noe å leve på?» Livsmestring i Den norske kirkes trosopplæringsarbeid. I K. G. Kallevåg & T. Stangeland (red.), *Byggekloss-spiritualitet? En studie av spiritualitet Den norske kirkes trosopplæring* (s.103 – 124). IKO-Forlaget/Prismet Bok.

Perera, H. R. (1999), Pagura, F. J. (1979), Lissner, H. & Hesselund E. (2000). *Fordi han kom og var som morgenrøden.* Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Persson, B. L. (2013). Et rom som bærer håpet, utsatthet og krenkelseserfaringer i kirkerommet. I L. G. Engedal & B. Lennart Persson & E. Torp (Red.), *Trygge rom, trosopplæring i møte med sårbare og overgrepsutsatte barn og unge.* Verbum.

Raask, H. L., Svensson, M. (1982), Olafsen, Ø. L. (2012), Höglund, A. etter Sal 139, 5 (1982) & Ulstein, J. O. (1988). *Du omgir meg på alle sider.* Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Repstad, P. (1998). *Mellom nærhet og distanse*. Universitetsforlaget.

Skotsk folketone, Bell, J., Maule G. (1987) & Mørk H. O. (1999). Salme *Det er navnet ditt jeg roper*. Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Sommer, E., Lissner, H. (1990) & Skeie, E. (1991). *Gå gjennom byens lange, rette gater*. Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Spiritual & Joranger, E. (1972). *Vær meg nær, O Gud (Kum ba yah)*. Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Aas, T. W & Mørk H. O. (1996). *Som barn i ditt hus*. Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Aas, T. W & Bridges, C. (2005). *Through the storms of life*. Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Watne, Å. & Fætten, S. A. (2006). *Når vi undrast*. Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

Withers, B. (1972). *Lean on me*. Norsk Salmebok 2013. Eide Forlag.

7. Vedlegg

7.1. Vedlegg 1: Deg være ære

Se, i skarer
opp vi farer,
opp vi farer fra grav i sky.**
Tungene gløder,
Herren vi møter,
Herren vi møter med lovsang ny.
Se, i skarer
opp vi farer,
opp vi farer fra grav i sky.

*Ionn, Rom 6,23 **1 Tess 4,17

T Edmond L. Budry 1885
O Arne Fjelberg 1947
M G.Fr. Händel 1746

⊕ 197

Deg væ - re æ - re, Her-re o-ver dø - dens makt!
E - vig skal dø - den væ - re Kris - tus un - der-lagt.
Ly - set fyl - ler ha - ven, se, en en - gel kom,
åp - net den steng - te gra - ven, Je - su grav er tom!
Deg væ - re æ - re, Her-re o - ver dø - dens makt!
E - vig skal dø - den væ - re Kris - tus un - der-lagt. →



2 Se, Herren lever!
 Salig morgenstund!
 Mørkets makter bever.
 Trygg er troens grunn.
 Jubelropet runger:
 Frelseren er her!
 Pris ham, alle tunges,
 Kristus Herre er!

Omkvad

3 Frykt ikke mere!
 Evig er han med.
 Troens øye ser det:
 Han gir liv og fred.
 Kristi navn er ære,
 seier er hans vei,
 evig skal han regjere,
 aldri frykter jeg.

Omkvad

198

T Elias Blix 1890
 M Ludvig M. Lindeman 1871

Ljos o - ver grav som oss livs - vo - ni gav,
 rann med Guds Son i - frå dau - de. Sol - ren - ning
 klår som den ve - nas - te vår steig o - ver
 grav - sta - der au - de. Ljo - set og li - vet for al - le
 mann strål - an - de opp med vår Frel - sar rann.

2 Engelen kvad over daudstille stad:
 Krist er med siger oppstaden!
 Sigrande vel over ormen frå hel
 bøtte han brotet og skaden.
 Syndi er sona og såret grødt,
 livet av daude er atter født.



7.2. Vedlegg 2: Som barn i ditt hus

564

T Hans-Olav Mørk, Tore W. Aas 1996
M Tore W. Aas 1996

Som barn i ditt hus har vi hver og en et
sted der vi kan sø-ke ditt an - sikt og du
gir oss av din fred. Så mø-tes vi her
i din sto - re fa - der - favn. Du lar oss jub-le og gle-
de oss når vi er sam - let i ditt navn.
Du har lo-vet å væ - re til ste - de for å
de-le vår sorg og vår gle - de. Gi oss vil-je og mot
til å le - ve, Her-re, som barn i ditt hus.
Vi ber for din kir - ke. Vi
ber for hver - an - dre. Vi ber for vår

678



SØNDAG OG KIRKEGANG

D.S. al Coda

ver - den. Vel - sign oss du, vår Gud!

barn i ditt hus. *FINE*

2 Som barn i ditt hus
 gir du rom for alt vi er.
 Vi har vår styrke og svakhet.
 Midt i alt er du oss nær.
 Du samler oss nå
 til bønn og lovsang rundt ditt bord.
 Og vi skal gå med din kjærlyghet
 ut til alle folk på jord.

Refreng

Vi ber for din kirke.
 Vi ber for hverandre.
 Vi ber for vår verden.
 Velsign oss du, vår Gud!

Refreng



7.3. Vedlegg 3: Through the storms of life

T Calvin Bridges 2005
M Tore W. Aas 2005

649

Through the storms of life lead me in - to your light.
Give my heart a new song. When I'm weak, make me
strong. By your word, lead me in - to pas - tures of peace.
Hold me close, safe - ly rest in your arms.
You're my Re-dee - mer, a - maz - ing grace,
my fort - ress and my hi - ding place.
You're my de-live - rer, my so - lid rock,
D.C. al Coda
my heart's de-sire is in you.
Hold me close, safe - ly rest in your arms. arms.

2 Through all creation
your ways are known.
You are the God who's God
alone.

Let every nation
and every tongue
confess that you are Lord of all.
Refrain

KONFIRMASJONSTIDA



767

7.4. Vedlegg 4: Når vi undrast

650

T Sølvi Ann Fætten 2.
M Áshild Watne 2.

Når vi und-rast på om røy-ste - ne og
 or - da vå - re ber, når vi lei - tar et - ter
 to - nar som kan rom-me alt vi er: Styrk
 son - gen vår, Gud - hald fast ved oss,
 du! Styrk son - gen vår, Gud!

2 Når vi ikkje vågar velje det vi
 aller djupast vil,
 når vi fryktar for det ansvaret
 som vala fører til:
 Styrk motet vårt, Gud - hald
 fast ved oss, du!
 Styrk motet vårt, Gud!

3 Når vi står der små og redde
 framfor verdas mørkemakt,
 når vi ser kor mange harde ord
 og løgner som blir sagt:
 Styrk håpet vårt, Gud - hald fast
 ved oss, du!
 Styrk håpet vårt, Gud!

4 Når vi lengtar etter nærleik
 sjølv om vi har venner nok,
 når vi ønskjer oss å leva i ein
 verdsvid syskenflokk:
 Styrk lengsla vår, Gud - hald
 fast ved oss, du!
 Styrk lengsla vår, Gud!

5 Når vi tviler på at kjærleik er
 det sterkaste på jord,
 når vi gløymer at sjølv døden
 må gi tapt for dine ord:
 Styrk trua vår, Gud - hald fast
 ved oss, du!
 Styrk trua vår, Gud!

→ 325, 332, 342, 389, 428, 433, 449, 708, 711

768



KONFIRMASJONSTIDEN

7.5. Vedlegg 5: Det er navnet ditt jeg roper

T John Bell og Graham Maule 1987
O Hans-Olav Mørk 1999
M Skotsk folketone

⊕ 434

Det er nav-net ditt jeg ro-per, vil du føl-
ge meg? Vil du trå i mi-ne fot-spor på en
u-kjent vei? Vil du kjen-nes ved mitt navn,
vil du mø-te sorg og savn, vil du hvi-le
i min favn og la meg bli hos deg?

2 Vil du ta det første skrittet,
vil du følge meg?
Vil du gå til mine minste
på en ukjent vei?
Vil du tåle onde blikk,
stå igjen når noen gikk?
Du skal gi dem alt du fikk,
for jeg vil bli hos deg.

3 Vil du åpne blindes øyne,
vil du følge meg,
se at fanger får sin frihet
på en ukjent vei?
Vil du stille andres sår
i det skjulte, år for år,
kjenne gleden som du får
når jeg vil bli hos deg?

4 Vil du trosse angst og uro,
vil du følge meg,
ta imot deg selv med nåde
på en ukjent vei,
la de ord som jeg har sagt,
folde ut sin skapermakt
tross din tvil og selvforakt?
For jeg vil bli hos deg.

5 Når du kaller, må jeg lytte.
Jeg vil følge deg!
Jeg vil vende om og vandre
på en ukjent vei.
Dit du går, vil jeg gå med,
Herre, la din vilje skje,
for jeg vet at jeg skal se
mitt liv fullendt i deg.



7.6. Vedlegg 6: Du omgir meg på alle sider

498 ⊕

T Arne Höglund 1982, etter Sal 139,5
 O Jan Ove Ulstein 1988
 M Hans-Lennart Raask (omkved), Märta Svensson (vers) 1982
 S Øystein Lund Olafsen 2012

Du om-gir meg på al-le si-der, og du

held meg fast i di hand. Du om-gir meg på al-le

si-der, og du held meg fast i di hand.

FINE

1 Når min veg går gjen-nom tet-te skod-da
 2 Når mi tru er svak og mo-tet svik-tar,

nær ved brat - te stup og dju-pe vat - n,
 og eg kjen - ner kal - de red-sle-vin - dar,



då er du nær meg på al - le si - der,
 då veit eg trass alt at du er nær meg.

D.C. al FINE

ja, du lei - er gjen - nom vat - - - n.
 Du har lo - va ve - re med kvar ein dag.

Eric Norberg 1984
 Svensk folketone (Älvdalen)

499

Så kort var den fröjd som i värl - den jag fann, likt
 som - marn, när hös - ten är in - ne. När löf - te - na
 svek och när dröm - men för - svann, när vil - sen - het
 rår i mitt sin - ne, var är då den vän - nen som bär till mig
 tröst? Jag lyss - nar och vän - tar hans fot - steg och röst.
 Jag lyf - ter min blick upp til ber - gen. →



7.7. Vedlegg 7: Lean on me

ber han i sin famn. Tu - sen gras - strå
vog - gar for Guds an - de - drag. Kvart eit
gras - strå gav han liv av sa - me slag.

2 Før vi kom til verda,
visste Gud vårt namn,
og i dåpen tok han
oss inn i sin famn.
Takk, vår Gud og Fader,
som slik kjærleik ter.
Takk at du så trufast
til din skapning ser!

T Bill Withers 1972
M Bill Withers 1972

646

Some - times in our lives we all have pain,
we all have sor - row.
But if we are wise, we know that there's
al-ways to-mor - row. Lean on me, ->



when you're not strong. I'll be your friend,
 I'll help you car - ry on.
 For it won't be long 'til I'm gon-na need
 some-bod-y to lean on. on. So just
 call on me, broth-er, when you need a hand. We all
 need some-bo - dy to lean on. I just
 might have a prob-lem that you'd un - der-stand.
 We all need some-bod-y to lean on. *D.C. al Coda*
 on. Call me. Call me. Lean on me. me.



2 Please swallow your pride
if I have things
you need to borrow.
For no one can fill
those of your needs
That you don't let show.

Refrain

Bridge

3 If there is a load
you have to bear
that you can't carry,
I'm right up the road,
I'll share your load
if you just call me.

Refrain

T Liv Nordhaug 1976
M Egil Hovland 1967

647

En gang før du selv kan min-nes, ble du
møtt av gle - dens bud: At du all - tid kan få
le - ve som et els - ket barn hos Gud.

2 Han som dengang tok imot
deg
og som kjenner dine savn,
gav deg del i alt han eier
da du døptes i hans navn.

3 Du fikk korsets tegn som
merke
før du noen ting forstod.
Du ble lagt i Herrens hender,
du fikk trygghet, håp og tro.

4 Han som møtte deg i
dåpen,
kaller deg på nytt til seg.
I sin kjærighet og nåde
vil din Gud velsigne deg.



7.8. Vedlegg 8: Vær meg nær, O Gud



Ånd til - sam - men væ - re med oss al - le! A - men.
 Hei - lag An - de, lo - va ver i hei - le lan - det!
 ne jñh Baer - nie, dov luv - nie lea aar - moen aer - nie.

626 ⊕

T Spiritual (De vestindiske øyer)
 O Elsa Joranger 1972
 M Spiritual (De vestindiske øyer)



Kum ba yah, my Lord. Kum ba yah! Kum ba
 Vær meg nær, å Gud, vær meg nær! Vær meg



yah, my Lord. Kum ba yah! Kum ba yah, my Lord.
 nær, å Gud, vær meg nær! Vær meg nær, å Gud,



Kum ba yah! O, Lord, kum ba yah!
 vær meg nær! Å Gud, vær meg nær!

Engelsk

2 /: Someone's crying Lord.
 Kum ba ya! :/
 Someone's crying Lord. Kum
 ba ya!
 O, Lord, kum ba yah!

3 /: Someone's praying Lord.
 Kum ba ya! :/
 Someone's praying Lord. Kum
 ba ya!
 O, Lord, kum ba yah!

Bokmål

2 /: Når jeg gråter, Gud, vær
 meg nær! :/
 Når jeg gråter, Gud, vær meg
 nær!
 Å Gud, vær meg nær!

3 /: Når jeg ber til deg, vær
 meg nær! :/
 Når jeg ber til deg, vær meg
 nær!
 Å Gud, vær meg nær!



4 /: Someone's singing Lord.
Kum ba ya! :/
Someone's singing Lord. Kum
ba ya!
O, Lord, kum ba yah!

4 /: Når jeg synger, Gud, vær
meg nær! :/
Når jeg synger, Gud, vær meg
nær!
Å Gud, vær meg nær!

T Anders N. Haave 1847 / v. 2 etter tysk sang omkr 1730, til svensk 1806
M Norsk folketone (Oppdal)

627

Je - sus, lær du meg å be - de, Je - sus, lær du
Je - sus, gjør til strid meg re - de, Je - sus, gi mitt
meg å tro! Og når jeg i stri - den tret - tes,
hjer - te ro!
seg - ner un - der byr - den ned, la den da så
me - get let - tes som det tje - ner til min fred!

2 La meg alltid stille være,
du tålmodige Guds Lam,
stille midt i verdens ære,
stille midt i spott og skam,
så jeg deg i gjerning priser
mere rik på kraft enn ord
og i kristen vandel viser
at du i mitt hjerte bor!



7.9. Vedlegg 9: Fordi han kom og var som morgenrøden

2 Gi håpet rom i denne tid,
hvor langt du enn er nede.
Hos dem som taper i sin
strid,
er Herren skjult til stede.
Ved Kristi verk
skal du bli sterk
og hvile i Guds fremtid.

3 Se, mørket blir din
modningstid!
Hold ut til natten vender!
Se bort fra angst og indre splid,
du er i gode hender!
Se, du er fri
og lever i
Guds løfterike fremtid.

T Frederico José Pagura 1979
O Holger Lissner 2000 / Estrid Hesselund 2000
M Homero R. Perera 1999

⊕ 479

For-di han kom og var som mor-gen - rø-den
og brøt Guds taus - het og vår angst for dø - den,
for-di han gjen - nom hand-ling - er og ta - ler
har luk-ket por - ten opp til Him-lens sa - ler,
for-di han var Guds sønn og en av vå - re
og gikk om - kring i ga-ter og i går - der,
for-di han lot de sis-te bli de før-ste og lot de ->





blin-de se og små-folk trøs-te, så kan vi hol-de
 ut i von-de ti - er, så vet vi Gud er nær selv når vi
 li - der, så kan vårt brut - te håp som so - len sti - ge,
 så kan vi se at kom-met er Guds ri - ke. Så
 kan vi hol-de ut i von-de ti - der, så vet vi Gud er
 nær, selv når vi li - der, så kan vårt brut - te
 håp som so - len sti - ge. Gud er hos oss.

2 Fordi han jaget kremmerne fra templet
 og innbød dem de fromme hadde stemplet,
 fordi han lo når barna sang og danset
 og spredte liv som prester ikke sanset,
 fordi han tømte kalken uten klage
 og måtte gallen fra vår ondskap smake,
 fordi han bar sitt kors og våre synder
 slik at hans død vårt nye liv forkynner,
 Omkved



3 Fordi en morgen så ham sprengte graven
 og dødens brodd ble brutt den dag i haven,
 fordi Guds budskap om ham ikke stanser,
 men bryter ut i sanger, ord og danser,
 fordi hans Ånd får hjerter til å smelte,
 og med et pust får murer til å velte,
 fordi hans Ånd får gamle til å drømme,
 gir unge synet om at liv kan strømme,
Omkved

T Britt G. Hallqvist 1981
 O Eivind Skeie 1981
 M Egil Hovland 1981

480

Hvem skal vi gå til, Her - re, vi som
 fam - ler i mør - ket? Gi oss ditt lys, la det
 bren - ne klart. Her - re, mis-kun - ne deg.

1 Hvem skal vi gå til, Herre,
 vi som synder og sørger?
 Du, bare du, er vårt håp, vår
 trøst.
 Herre, miskunne deg.

3 Hvem skal vi gå til, Herre,
 vi som frykter for døden?
 Du har det ord som gir evig
 liv.
 Herre, miskunne deg.



7.10. Vedlegg 10: Jeg løfter mine øyne opp til fjellene

4 Gud, lær meg å stå
der hvor du vil. Og lær meg så
hva jeg skal gjøre der.
/: Vær du meg nær. :/

T Etter Sal 121
M Welley Husvik omkr 1973

♯ 327

Jeg løf-ter mi-ne øy-ne opp til fjel-le-ne,
hvor skal min hjelp kom-me fra? Min hjelp
kom-mer i-fra Her-ren, him-me-lens og jor-dens
ska-per. Han skal in-gen-lun-de la din fot
vak-le, din vok-ter skal in-gen-lun-de slum-re,
se, han slum-rer ik-ke og so-ver ik-ke, Is-ra-els
vok-ter. Her-ren er din vok-ter, Her-ren er din
skyg-ge ved din høy-re hånd. So-len skal ik-ke
stik-ke deg om da-gen, ei hel-ler må-nen om nat-ten. →

GUDS OMSORG



409

Her-ren skal be-va-re deg fra alt ondt, han skal be-va-re din
 sjel. Her-ren skal be-va-re din ut-gang og din
 inn-gang fra nå av og til e - vig tid. A - men!
 Fra nå av og til e - vig tid. La la la la,
 la la la la, la la la la, la la la,
 la la la la, la la la la, la la la la la.

328 ⊕

T Arve Brunvoll 1976, etter Sal 23
 M Δ Jessie Seymour Irvine 1882

Min hydr-ding er vår Her-re Gud, og
 in - kje meir eg treng. Han gjev meg kraft og
 lei - er trygt til kvild på grø - ne eng.



7.11.Vedlegg 11: Gå gjennom byens lange, rette gater

520

T Holger Lissner 1990
O Eyvind Skeie 1991
M Erik Sommer 1990



Gå gjen-nom by - ens lan-ge, ret-te ga - ter,
du som-mer-ly - se Hel - lig-ånd. Stryk ømt hen -
o - ver slit-te, grå fa-sa - der, og rør de tret - te
smi - le-bånd, så tro-en gror og hå-pet bor
der dø - re - ne blir åp - net for de and-re.

2 Lås porter opp når kveldene
blir sene,
septembermilde kjærlighet.
Ja, syng om Gud for dem som
er alene,
og dem som kjenner bitterhet,
så triste ler
og blinde ser
at livet stadig vekker verd å
leve.

3 Blås ny luft over byens torg
og plasser,
du vinterklare sannhets ånd.
Trenge inn i maktens grå
kontorpalasser,
og tenn oss med Guds milde
hånd,

så denne by
med lys på ny
kan smykke seg i glede til Hans
komme.

4 Kom til oss når vi frykter
andres dommer,
du vårens yre skapermakt.
Forkynn at Jesus Kristus, når
han kommer,
vil gi oss liv, slik han har sagt!
Så går vi ut
i tro til Gud
og lever uten frykt i nådens
sommer.

632



DEN HELLIGE ÅND

7.12.Vedlegg 12: Må din vei komme deg i møte

Bønn og forbønn Bøn og forbøn

624 \oplus

T Keltisk
O Hans-Olav Mørk 2005
M Irsk folketone S Karen Haugom Olsen 2012

Må din vei kom-me deg i mø-te, vin-den
all-tid væ-re bak din rygg, so-lens lys le-ke på ditt
kinn, reg-net fal - le venn-lig mot din
jord. Og må Guds go - de hånd ver-ne

The musical score is written in treble and bass clefs with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 4/4 time signature. It consists of four systems of music, each with a vocal line and a piano accompaniment line. The lyrics are in Norwegian and describe a prayer for protection and guidance.

740



BØNN OG FORBØNN

om deg til vi mø-tes i - gjen.

T Jesper Swedberg 1694
 O A.J. Fleischer 1842 (B) • Bernt Støylen 1908 (N) •
 Bierna Leine Bientie 1989 (Ss) M Johann Schop 1642

625

Her - re, sig - ne du og rå - de og be -
 Her - re, sig - ne du og rå - de og oss
 Sjug-nehth mij - jem, Lut - nje - stæj - ja, dat - ne

va - re nå oss vel! Her - re, la ditt å - syns nå - de
 al - le va - re vel! Her - re, lat di å - syns nå - de
 dae - lie gaajhke - si - die. Baajh dov aar - moen åå - re - dæj - jam

all - tid ly - se for vår sjel! Her - re Gud, deg til oss
 all - tid ly - sa for vår sjel! Her - re Gud, deg til oss
 tjoev - kedh mij - jen sea - loj - de. Vaar - jelh mij - jem, Jee - su -

vend og din fred oss al - le send! Fa - der, Sønn og
 vend, og din fred oss al - le send! Fa - der, Son og
 se! Ved - tieh raef - fiem mij - je - se! Aeh - tjie, Voej - ke -

